

Danish Yearbook of Musicology

45 • 2022-24

© 2022-24 by the authors

Danish Yearbook of Musicology · Volume 45 · 2022-24

Dansk Årbog for Musikforskning

Editors

Michael Fjeldsøe · fjeldsoe@hum.ku.dk

Peter Hauge · peterochauge@gmail.com

Thomas Husted Kirkegaard · thk@cas.au.dk

Mikkel Vad · mkv@hum.ku.dk

Asmus Mehul Mejdal · ammejdal@gmail.com

Editorial Board

Lars Ole Bonde, *Norwegian Academy of Music*; Peter Woetmann Christoffersen, *University of Copenhagen*; Bengt Edlund, *Lund University*; Daniel M. Grimley, *University of Oxford*; Lars Lilliestam, *Göteborg University*; Morten Michelsen, *Aarhus University*; Steen Kaargaard Nielsen, *Aarhus University*; Siegfried Oechsle, *Christian-Albrechts-Universität, Kiel*; Nils Holger Petersen, *University of Copenhagen*; Søren Møller Sørensen, *University of Copenhagen*

Production

Hans Mathiasen

Address

c/o Department of Arts and Cultural Studies, Section of Musicology,
University of Copenhagen, Karen Blixens Vej 1, DK-2300 København S

Each volume of *Danish Yearbook of Musicology* is published continuously in sections:

- 1 · Articles
- 2 · Special section, *70th anniversary of the Danish Musicological Society*
- 3 · Reviews
- 4 · Bibliography
- 5 · Reports · Editorial

ISBN 978-87-88328-36-3 (volume 45); ISSN 2245-4969 (online edition)

Danish Yearbook of Musicology is a peer-reviewed journal published by the Danish Musicological Society on <http://www.dym.dk/>

Populærmusikforskning i Danmark: Musikstudier mellem musiksociologi, -analyse og -antropologi

Morten Michelsen

Som ph.d.-studerende var jeg i 1995 i et enkelt semester gæstestuderende på Institute of Popular Music i Liverpool. Instituttet var stadig i etableringsfasen med kun tre faste medarbejdere (David Horn, Sara Cohen og Philip Tagg), et par deltidsundervisere og 15-20 studerende. Dertil kom en kontinuerlig forelæsningsrække med foredragsholdere og tilhørere fra hele Storbritannien og nogle gange USA. Jeg kom fra det musikvidenskabelige miljø på KU, et miljø der var positivt indstillet over for mit forskningsområde, men hvor der ikke var mange at diskutere populærmusik med. Derfor var det overvældende at møde et miljø, hvor alle på forskellig vis var dybt engagerede i populærmusikforskning. Både gæster og ansatte var klar over, at de var i gang med at skabe noget nyt, og at Liverpool-instituttet var en første milepæl i institutionaliseringen af en britisk populærmusikforskning med forbindelser til resten af verden.¹

Også det danske miljø har gennem årene passeret en række milepæle og er i dag et helt andet sted end for 20 og 40 år siden. Nu arbejder flere generationer af forskere med populærmusik på et væld af forskellige måder. Siden 1970'erne har nogle fokuseret på mere traditionelle, musikanalytiske og -historiske problemer, mens andre har udviklet teoretiske grundlag for forståelsen af sådanne musikker. Endnu andre har bidraget til analysen af den digitale revolution, som både musikfag og samfund stadig er midt i, mens en fjerde gruppe blot har brugt populærmusik som eksempler i fx sociologiske undersøgelser, hjerneforskning eller informationsteoretiske arbejder. Forskerne kommer fra mange fagområder og bidrager til en fælles fond af viden for at prøve at forstå, hvordan populærmusik fungerer og hvordan den bruges. Der er tale om en interdisciplinær, overvejende humanistisk videnskultur, som holdes sammen af en optagethed af musikkulturer baseret på massemediering. Det er samtidig en videnskultur, som ved sin videnskabelighed adskiller sig fra fx pop- og rockmusikalske videnskulturer, som de fremstår i specifikke musikerkulturer, i 'branchen' eller i diverse formidlende medier. Dens teorier, metoder og genstandsfelt har ændret sig kontinuerligt og væsentligt i løbet

1 Under besøget fik jeg tildelt Philip Tagg som vejleder. Det var uforglemmeligt, både på det faglige og det personlige plan. På det tidspunkt skrev han på en bog (*Ten Little Title Tunes*), som vi jævnligt diskuterede, og på tagg'sk vis krævede det digressioner ud i stort set alle hjørner af musikvidenskaben og mange andre discipliner, gerne på flere sprog og altid i et politisk perspektiv. Det var en udfordring af de store, og utrolig lærerigt, selvom jeg indimellem var noget bagefter Philip. I forbindelse med færdiggørelsen af denne artikel fik jeg at vide, at han var afgået ved døden. Denne artikel er derfor tilegnet mindet om Philip Tagg (1943-2024).

af de sidste 50 år, og det følgende vil demonstrere de forandringer, der har været i forståelsen af, hvad populærmusikforskning har været og er i en dansk kontekst, og indkredse, hvorfor det har givet og om det stadig giver mening at tale om populærmusikforskning som et eget forskningsområde.

Populærmusikforskning som videnskultur

Sociologen Karin Knorr Cetina bestemmer videnskulturbegrebet (*epistemic culture*) således: "... those amalgams of arrangements and mechanisms—bonded through affinity, necessity, and historical coincidence—which, in a given field, make up *how we know what we know*. Epistemic cultures are cultures that create and warrant knowledge ..."² Cetina anlægger med formuleringen om "blandingen af arrangementer og mekanismer" forbundet gennem "affinitet, nødvendighed og historisk tilfældighed" (mine oversættelser) et netværksperspektiv, der kan fange en videnskulturs mange praksisser og manifestationer i deres kompleksitet, når den skaber og legitimerer viden.

I forlængelse af hendes grundlæggende spørgsmål – hvordan vi ved, hvad vi ved – bliver det første spørgsmål her, hvordan en række populærmusikforskere har udviklet og forandret specielt akademiets og undervisningssystemets forståelse af, hvad det vil sige at vide om populærmusik gennem at forstå en række musikkulturer som stadig mere komplekse. Viden omfatter altså både viden om noget og måder at vide det på. En sådan viden indgår i videnskulturer, idet den dannes og cirkulerer i mere eller mindre institutionaliserede og organiserede netværk, hvor økonomiske aspekter (fx finansiering af aktiviteter og bygninger), sociale aspekter (fx indbyrdes an- og miserkendelsesstrukturer) og konkrete produkter (fx publicerede forskningsresultater og fysiske institutioner) er medbestemmende i netværkets forandringer. Netværket er også kendetegnet ved sine uklare grænser, her i forhold til andre faglige netværk og i forhold til populærmusikforskning i andre lande.

Der er tale om etableringen af bestemte måder at producere og organisere viden om populærmusik på inden for en akademisk horisont, dvs. en lang række musikalske, sociale og kulturelle praksisser lokaliseret og ordnet i klassifikations- og tolkningsprocesser til brug for undervisningssystem, forskningsverden og musiklivet i bred forstand. Historisk drejer det sig om en lang række glidninger: fra musik som æstetisk og skriftligt fikseret objekt mod musik som lydligt redskab i sociale sammenhænge og videre mod musik som proces og fællesskab; fra værket som et lukket hele mod værker som dele af netværk i intertekstuelle og intermediale sammenhænge; fra afsender mod modtager eller bruger; fra negative eller defensive definitioner af både populærmusik og -forskning mod positive definitioner af samme på egne præmisser; fra at være i kontrast til traditionel musikvidenskab til at være både et selvstændigt område og en del af musikvidenskab.

2 Karin Knorr Cetina, *Epistemic Cultures: How the Sciences Make Knowledge* (Cambridge, Mass. og London: Harvard University Press, 1999), 1 (kursiv i originalen).

Samtidig er der mindre tale om, at paradigmerne afløser hinanden, men snarere, at antallet af positioner vokser – ligesom antallet af forskere har gjort det. En sådan udvikling medfører også det andet spørgsmål om, hvordan og med hvilke omkostninger forskningsområdet er blevet institutionaliseret og i sidste ende også, om det i dag stadig giver mening at tale om det som et forskningsområde adskilt fra musikvidenskab i øvrigt.

Rent metodisk konstruerer jeg i det følgende en videnskultur, idet jeg i udvælgelsen af oplysninger og sammenstillingen af dem i et historisk og institutionelt perspektiv forenkler de komplekse relationer mellem aktører og institutioner samt aktører indbyrdes. Jeg sammenstiller tekster (helt overvejende monografier og antologier) og personer, som næppe alle har ment at være en del af det samme forskningsområde, specielt ved at inkludere jazzforskningen, men også ved at inkludere forskere, der opfatter sig selv som hørende til andre discipliner og 'studies'.³ De primære aktører i det følgende er en lang række tidligere og nuværende studerende, ph.d.-studerende, postdocs, adjunkter, lektorer og professorer. De er, som det vil fremgå, overvejende tilknyttet musikvidenskabelige afdelinger og bidrager med deres forskning og undervisning til at vedligeholde og udvikle disse institutioner.

Jeg har selv været en del af faget siden 1979, hvor jeg begyndte at studere musikvidenskab på KU. Efter endt uddannelse blev jeg ansat i København som populærmusikforsker og er i skrivende stund ansat på AU, denne gang i musikvidenskab i bred forstand. Jeg har været involveret i en række forskellige forskningsprojekter, nogle gange som bevillingshaver. Som det vil fremgå, tillægger jeg i kraft af deres brede karakter og mange deltagere disse projekter en stor betydning for den sammenhængskraft, som der måtte være i dansk populærmusikforskning. Selv har jeg bevæget mig inden for en bred vifte af emner af musikanalytisk, historisk og medieorienteret art, dog alle med en bagvedliggende interesse for kulturteoretiske og musiksociologiske spørgsmål. Det følgende er derfor en analyse af nogle historiske processer, som jeg selv som hvid, ciskønnet, heteroseksuel og nu ældre mand har været en del af på mange forskellige måder, og mine erindringer (eller mangel på samme) om diverse forhold har selvfølgelig betydet meget for min forståelse af, hvordan området har udviklet sig. Lige så vigtige kilder er de efterhånden utrolig mange publicerede forskningsarbejder fra de mange involverede og de samtaler, jeg har haft med en række nuværende og tidligere kolleger.⁴

Der er tale om et videnssociologisk og -historisk bidrag, og analysen falder i to dele. Først udvikler jeg et institutionaliseringsperspektiv med fokus på udgivelser, ansættelser, bevillinger samt inden- og udenlandske, faglige forbindelser. Her er der samtidig tale

3 Når jazzforskningen inkluderes her, skyldes det primært alliancen mellem forskellige genrer i begrebet om rytmisk musik, en alliance, der både slog igennem musikalsk og i megen undervisningspraksis. Det skyldes også, at det er svært ikke at opfatte jazzen som en populærmusik set i et længere historisk perspektiv (jf. Simon Frith, 'Is Jazz Popular Music?', *Jazz Research Journal*, 1/1 (2007), 7-23).

4 En speciel tak skal lyde til Charlotte Rørdam Larsen, Lars Ole Bonde, Annemette Kirkegaard, Martin Knakkegaard, Tore Mortensen, Mads Krogh og Steen Kaargaard Nielsen. Desuden også en stor tak til den anonyme reviewer for en grundig, solidarisk og kritisk læsning.

om en dokumentation af væsentlige aktiviteter og publikationer inden for området i de forgange 50+ år. Dernæst følger jeg række videnskabelige måder at vide på – fra marxistiske over semiotiske til poststrukturalistiske – som populærmusikforskningen siden 1970'erne har været en del af, i bestræbelsen på at begribe stadig mere komplekse musikkulturer. Mere konkret drejer det sig om en bevægelse fra diskussioner af musikkens samfundsmæssige rolle (musiksociologi og pædagogik) over diskussioner om musik og betydning (analyse af betydningsproduktion i bred forstand med udgangspunkt i et musikalsk og/eller visuelt 'objekt') til interessen for musiks betydning for brugere/lyttere (i en mere antropologisk forstand og oftest i et socialkonstruktivistisk perspektiv). Disse tre paradigmer er sammen med graderne af intensitet i de kollegiale samarbejder strukturerende for en mere eller mindre kronologisk disposition, hvor 1990 og 2010 står som upræcise årstalsmarkører for, hvor de enkelte paradigmer kom til. Men før den egentlige analyse kommer nogle historiske bemærkninger, dels om dannelsen af den engelsksprogede videnskultur rettet mod populærmusikforskning, dels om nogle af de lokale videnskulturer (musikvidenskab, det intellektuelle miljø og uddannelsessystemet), som bidrog til udviklingen af en dansk populærmusikforskning.

Populærmusikforskning historisk

Internationalt blev nye fag og forskningsområder en del af det store opbrud i 1960'ernes og 1970'ernes universitetsverden. De største områder blandt de nye blev organiseret som egentlige institutter (fx filmvidenskab), mens flere andre blev etableret som centre (fx kvinde- og kønsstudier). Siden er der kommet en lang række mere eller mindre specifikke '*studies*' til, dvs. forskningsområder som en række forskere – typisk på tværs af institutter og landegrænser – har fundet interessante, men som kun har en svag institutionel forankring. *Popular music studies* eller populærmusikforskning har hørt til den sidste gruppe siden 1970'erne.

Musikvidenskab, medievidenskab, sociologi, historie, kulturstudier af forskellig slags og meget andet har bidraget til populærmusikforskningen, og den er derfor også en del af disse fags historie samtidig med, at den har en egen historie. Den danske version af videnskulturen er samtidig en del af en international videnskultur, som den har hentet megen inspiration fra – først fra Tyskland, siden fra Sverige, England og USA –, og samtidig bidraget til. Internationalt har udviklingen tematisk været nogenlunde ensartet, om end tidsmæssigt forskudt, i lande som fx Japan, Sydkorea, Brasilien, Argentina, Ungarn, Frankrig og Italien. I Danmark er populærmusikforskningen institutionelt i det væsentlige en del af musikvidenskaben, fordi de fleste populærmusikforskere har været eller er ansat på musikvidenskabelige afdelinger. Denne tilknytning gør, at de to videnskulturer har en omfattende, fælles historie. Jeg vil her 'isolere' populærmusikforskningen og analysere den som en selvstændig videnskultur, der ikke desto mindre hele tiden i vekslende grad er forbundet med musikvidenskab og en lang række andre fagtraditioner.

På dansk blev selve termerne populærmusik og populærmusikforskning først udbredte i 1990'erne. De afløste talen om forskning i 'rytmisk musik', der for en tid stod som den konkrete, begrebslige modsætning til traditionel musikforskning.⁵

Forskning i populærmusik begyndte tidligere i Tyskland, England og USA end i Danmark. Der var ansatser allerede i mellemkrigstiden, og i løbet af 1960'erne begyndte akademiske arbejder om tidens pop og rock (og ungdomskultur) at udkomme. Den historie er fortalt mange andre steder,⁶ så her vil jeg blot nævne nogle få hovedpunkter. Det første nummer af det amerikanske tidsskrift *Popular Music & Society* udkom allerede i 1971. Ti år senere begyndte det engelske tidsskrift *Popular Music* at udkomme. Uafhængigt af dette blev den faglige forening International Association for the Study of Popular Music (IASPM) samme år grundlagt af en række forskere, hvoraf flere har fået status som populærmusikforskningens 'founding fathers'.⁷ IASPM har siden oprettet flere regionale afdelinger (bl.a. IASPM Norden) og har afholdt internationale konferencer hvert andet år siden da. Et standardleksikon er også vigtigt i en institutionaliseringsproces, og *Encyclopedia of Popular Music of the World*, der har været under udgivelse siden 2003 og 20 år senere var nået til bind 12, er et sådant.⁸

Den første forskningsinstitution, Forschungszentrum Populäre Musik, udviklede sig fra 1981 på Humboldt-Universitetet i Østberlin, og i 1988 kom Institute of Popular Music i Liverpool til. Enkeltstående kurser i populærmusik som en del af andre uddannelser kendes tilbage fra 1960'erne, og i 1990'erne begyndte hele uddannelser med

5 Morten Michelsen, "Rytmisk musik" mellem høj og lav, *Musik & forskning*, 26 (2001), 61-81.

6 Andre har udført lignende studier i forbindelse med nationale populærmusikforskningssmiljøer. Her blot nogle eksempler: om Sverige, se Philip Tagg, 'The Göteborg Connection: Lessons in the History and Politics of Popular Music Education and Research', *Popular Music*, 17/2 (1998), 219-42; om Storbritannien, se Martin Cloonan, 'What is Popular Music Studies? Some Observations', *British Journal of Music Education*, 22/1 (2005), 77-93; om Østtyskland og Vesttyskland, se hhv. Peter Wicke, 'Looking East: Popular Music Studies between Theory and Practice', og Helmut Rösing, 'Popular Music Studies in Germany from the Origins to the 1990s', begge i Michael Ahlers og Christoph Jacke (red.), *Perspectives on German Popular Music* (London og New York: Routledge, 2017), 16-32 og 33-51; om Italien, se Franco Fabbri og Goffredo Plastini 'Introduction. An Egg of Columbus: How can Italian Popular Music Studies Stand on their Own?', i Fabbri og Plastini (red.), *Made in Italy: Studies in Popular Music* (New York og Abingdon (Oxon): Routledge, 2014), 1-12. Simon Frith har gjort det samme i et mere internationalt perspektiv: 'Is Jazz Popular Music?'; 'Remembrance of Things Past: Marxism and the Study of Popular Music', *Twentieth-Century Music*, 16/1 (2019), 141-155). Initiativtageren til IASPM, Philip Tagg, har opsummeret det samlede forskningsområdes tilstand ved flere lejligheder, senest i 'Caught on the Back Foot: Epistemic Inertia and Visible Music', *IASPM@Journal*, 2/1-2 (2011), 3-18.

7 Bl.a. Philip Tagg, Richard Middleton, Simon Frith, David Horn, Charles Hamm og Franco Fabbri. Der var netop tale om *fathers*.

8 Initiativtagerne til encyklopædien var Philip Tagg, David Horn og John Shepherd. De to sidste blev gennemgående redaktører (John Shepherd et al. (red.), *Continuum Encyclopedia of Popular Music of the World*. London og New York: Continuum, 2003-). Der er ikke nogen formelle forbindelser mellem forening, tidsskrift og encyklopædi, men dog et vist personsammenfald med David Horn som aktiv i alle tre tilfælde.

fokus på populærmusik at dukke op. Siden da er området vokset eksponentielt. Stadig flere kurser, stadig flere undervisere, stadig flere forskere i stadig flere lande og stadig flere tidsskrifter på forskellige sprog kommer til, både de bredere som fx *Popular Music History* (2004-), de smallere som fx *Dancecult: Journal of Electronic Dance Music Culture* (2009-) og de helt smalle som fx *Journal of Beatles Studies* (2022-). Det er sket samtidig med, at nye faglige foreninger som The International Society for Metal Music Studies (2012-), The Association for the Study of the Art of Record Production (2005-) og lidt mere uformelle studiegrupper som U2 Studies (2009-) er blevet dannet.

Forhistorier: Forskellige videnskulturer

Elementer fra en lang række videnskulturer og institutionelle initiativer i forbindelse med populærmusikken løb sammen i det, der hen mod midten af 1970'erne begyndte at tegne sig som et selvstændigt forskningsområde. Flere af videnskulturerne har rødder tilbage i mellemkrigstiden og er gennem årene blevet artikulere af musikkritikere, frie intellektuelle, mediemedarbejdere, pædagoger og forskere. Nogle kom til at spille en direkte rolle, mens andre tjente som baggrund. Denne udvikling skete i en række lande, så det følgende er på flere måder stikord til en international historie, men eksemplerne er alle fra Danmark.

Den musikvidenskabelige tradition

En af de væsentligste baggrunde var den traditionelle musikvidenskab. Den tjente for det meste som et billede på alt det, man ikke skulle gøre, og enkelte gange til inspiration. Ikke-fagfolk har ofte karakteriseret faget som en svært tilgængelig videnskultur pga. de musikudøvendendes ikke-diskursive indsigter, nodeskrift og den musikteoretiske terminologi. For fagfolk har det grundlæggende snarere været fagets traditionelle fokus på autonome kunstværker, på 'musikken i sig selv', en interesse drevet af historiske, filologiske, hermeneutiske og/eller formalistiske erkendelsesinteresser. Denne interesse, der er baseret på både konservatorie- og humanvidenskabelige traditioner, medførte en musikvidenskabelig forståelse af musik, der i realiteten kun omfattede den skiftbaserede, vesterlandske kunstmusiktradition og ekskluderede de fleste andre musiktraditioner fra at være genstand for forskningen. At vide om musik i denne tradition omfattede at kunne reproducere et nodebillede på et tasteinstrument; at kunne analysere musikalske kunstværker ud fra musikalske parametre som form, tonalitet, melodik, harmonik og rytmik; at sætte værkerne ind i en (stil)historisk sammenhæng; at have en fornemmelse for værkernes æstetiske kvaliteter. Ældre dansk musikforskning passer på mange måder ind i dette billede, bl.a. fordi de fleste forskere var dobbeltuddannede som organister fra konservatoriet og musikforskere fra universitetet.⁹ Denne traditionelle musikvidenskabs

⁹ Fx havde næsten alle fagets professorer (og de fleste lektorer) frem til 1990'erne frekventeret Det Kongelige Danske Musikkonservatorium. Aarhusianske Knud Jeppesen, Finn Matthiassen og Søren

opfattelse af, hvad indsigt i og viden om klassisk musik var, gennemtrængte frem til 1970'erne alle andre institutioner, både i undervisningssektoren, i medierne og i den kulturelle sektor i øvrigt.¹⁰

Det snævre fokus på kirkens musik fra middelalderen og fremefter samt på den verdslige kunstmusik ca. 1600 til 1900, som var fremherskende de første mange år, blev i løbet af 1960'erne brudt på flere måder. Den samtidige, radikale kompositionsmusik blev et legitimt studieobjekt, og kritikken af fagets positivistiske idealer blev udviklet gennem læsningen af bl.a. den tyske filosof Theodor W. Adorno. AU fastansatte en folklorist med speciale i folkelige sangtraditioner (Karl Clausen, 1963) og KU ansatte to musiketnologer, en som kandidatstipendiat (Birthe Trærup i 1968, senere lektor) og en som ekstern lektor (Poul Roving Olsen i 1969).

Det var denne let udfordrede danske musikvidenskab, som i løbet af 1970'erne blev kriseram på grund af de voldsomme efterdønninger af ungdomsoprøret og af det marxistiske paradigme, der resulterede i fremkomsten af en ideologisk kritisk musiksociologi rettet mod både kunstmusik og pop, af krav om uddannelsens relevans for gymnasieskolen og af krav om praktisk og teoretisk/historisk inddragelse af populærmusik eller 'rytmisk musik' i uddannelsen. Det medførte voldsomme modsætninger blandt musikforskerne, og det skulle i de følgende årtier ændre faget grundlæggende – ikke kun i Danmark, men også i Norden og den engelsksprogede del af verden. Men flere videnskulturer spillede ind.

Intellektuelle og massemedier

Oparbejdelsen og vedligeholdelsen af en reflektiv diskurs om jazz i bøger og tidsskrifter havde fundet sted siden 1930'erne. Jazzdiskursen er nok en af de mest polemiske musikdiskurser, både i indbyrdes verbale opgør og i udfald mod andre genrer. Blandt de toneangivende over lang tid var to akademikere, der både virkede som dagbladskritikere og bogforfattere: Sven Møller Kristensen (1909-91, hovedfag i dansk, bifag i musik og senere professor i dansk) og Erik Wiedemann (1930-2000, konferens i litteraturvidenskab

Sørensen havde alle en organisteksamen. Det samme gjaldt københavnske Erik Abrahamsen, Jens Peter Larsen og Henrik Glahn. Jeppesen og Jan Maegaard havde studeret komposition sammesteds, mens Nils Schiørring var privatuddannet som cellist. Til gengæld har ingen professorer ansat siden 1990'erne konservatoriebaggrund. Det illustrerer en generel glidning både i musikvidenskab og populærmusikforskningen fra, hvor det at vide videnskabeligt om musik i høj grad omfattede den kropslige erfaring med at udøve den (eller i det mindste komponere den), til at aktiv musikudøvelse kun sjældent er en del af forskerens habitus (tak til den anonyme reviewer for denne pointe).

¹⁰ Denne tradition er bl.a. refereret og beskrevet i Søren Sørensen, 'Das musikwissenschaftliche Studium in Dänemark seit 1870', *Beiträge zur Musikwissenschaft*, 14 (1972), 109-25; Nils Schiørring, 'Musik', i Povl Johs. Jensen (red.), *Københavns Universitet 1479-1979, bind XI: Det filosofiske Fakultet, 4. Del* (København: Gad, 1979), 345-404; Niels Krabbe, 'Danish Musicology of the 1980s and Early 1990s', *Fontes Artis Musicae*, 42/1 (1995), 4-25. For Schiørrings vedkommende er der tale om en omfattende, men ret ureflekteret historieskrivning efter et intenst kildearbejde, og de to andre tekster har nærmest karakter af rapporter.

og senere lektor i musikvidenskab). De bidrog til at udvide og nuancere jazzdiskursen i både historisk, analytisk og æstetisk retning i ambitionerne om at legitimere jazzen i forhold til den traditionelle kunstmusik, mens andre bedrev intense diskografiske studier.¹¹ Wiedemanns doktordisputats om jazz, *Jazz i Danmark: I tyverne, trediverne og fyrrerne: En musikkulturel undersøgelse*, ligger klart i forlængelse af disse måder at tænke over og tale om jazz og står som et symbol på, at den videnskabelige legitimering af jazzen i Danmark er lykkedes.¹²

Den rockkritik, der udviklede sig fra 1967 og frem, havde også etableringen af en specifik, legitimerende diskurs på dagsordenen. Ingen af skribenterne, der talte journalister som Helle Hellmann (*Politiken*), Carsten Grolin (*Ekstra Bladet*) og Hans-Jørgen Nielsen (*Information*), kom fra en universitær baggrund. I stedet tog de ved lære af jazzdiskursen, af den internationale udvikling på rockområdet og ved at sætte deres egen sensibilitet i spil i forhold til beatmusikken. Omkring 1970 begyndte man at ane konturerne af en specifik rockdiskurs (det autentiske, det politiske, det følelsesfulde, det sensuelle, fællesskabet).¹³ Flere af disse topoi dukkede senere op i den gryende populærmusikforskning. Ingen skribenter fra denne kreds blev tilknyttet et universitet. De tog til gengæld initiativ til det, der skulle vise sig at blive en markant leksikografisk tradition begyndende med *Musikkens hvem-hvad-hvor: Rock, beat* fra 1974.¹⁴

Pop og rock blev således relativt hurtigt æstetisk og historisk legitimeret i dansk kulturliv,¹⁵ og den slagkraftige reformulering af 1930'ernes ide om en 'rytmisk' musik i slutningen af 1960'erne, som både beat-, folk- og jazzmiljøerne kunne bakke op om, gjorde, at en bredere kulturpolitisk legitimitet kom inden for rækkevidde. En diskurs om den 'rytmiske' musiks store kvaliteter lød overbevisende for mange og kom til at stå i en markant modsætning til det klassiske musikliv.

Forfattere og andre intellektuelle havde en lang tradition for veloplagt polemik mod massekultur og dens produkter, og i efterkrigstiden stod popmusik ofte for skud. Arkitekten og revyforfatteren Poul Henningsen havde ført an, og forfatteren Klaus Rifbjerg overtog faklen i krigen mod alt, hvad der var banalt og sentimentalt. Deres kritik af kulturindustrien blev i det væsentlige overtaget af den første bølge af populærmusikforskere, dog i en eksplicit socialistisk kontekst og koblet med pædagogikkens tese om

11 Fx diskografen Jørgen Grunnet Jepsen, *Jazz Records 1942-1962*, bd. 1-11 (Holte: Karl Emil Knudsen, 1963-70).

12 Erik Wiedemann, *Jazz i Danmark: I tyverne, trediverne og fyrrerne: En musikkulturel undersøgelse* (København: Gyldendal, 1982).

13 For en fremstilling af dansk rockkritik som kulturelt felt, se Ulf Lindberg et al., *Amusers, Bruisers & Cool-Headed Cruisers: The Fields of Anglo-Saxon and Nordic Rock Criticism* (Aarhus: eget forlag, 2000), 310-45.

14 Peder Bundgaard (red.), *Musikkens hvem-hvad-hvor: Rock, beat* (København: Politikens forlag, 1974).

15 Gestur Guðmundsson, 'Rock og pop som kulturelt felt i Danmark 1955-1975', i Morten Michelsen et al. (red.), *Rock i Danmark. Studier i populærmusik fra 1950'erne til årtusindskiftet* (Odense: Syddansk Universitetsforlag, 2013), 429-76.

at bruge børns og unges egen musik som udgangspunkt for kreativ udfoldelse. Efter midten af 1960'erne hoppede flere unge forfattere med på beatvognen, og i 1970 udgav den da 52-årige forfatter Thorkild Bjørnvig *Oprør mod neonguden*, der var en nuanceret analyse af beatkulturen.¹⁶

I januar 1963 havde Danmarks Radios P3 premiere. I den anledning leverede det etablerede musikliv en bredside i et temanummer af det toneangivende *Dansk Musik Tidsskrift*, hvor musikforskeren og -kritikeren Poul Nielsen førte Theodor Adorno som vidne, og komponisten Per Nørgård skrev om satsfejl i en række popnumre.¹⁷ Nørgård reviderede sit syn på genren og ikke mindst The Beatles tre år senere, og i 1968 plæderede Poul Nielsen for Hans-Jørgen Niensens nys lancerede ide om værdirelativisme på bekostning af et enstrengt hierarki.¹⁸ Efter oprettelsen af P3 i 1963 blev Danmarks Radio relativt gode til at følge med i de musikalske forandringer. Det første magasinprogram helliget beatmusik blev sendt fra efteråret 1967, og flere kom til fra 1968 til 1972.¹⁹ Skoleradioafdelingen slog endda til i 1973 og lavede en udsendelsesrække på ti udsendelser á en halv time med titlen *Status over beatmusikken* tilrettelagt af Erik Wiedemann.²⁰

Uddannelsessystemet

I international forskning var sociologer blandt de første til at undersøge populærmusik i en videnskabelig kontekst, oftest relateret til frygten for massemediernes fordummende effekt eller afvigende ungdomsgrupperinger. Blandt de mest kendte forskere kan nævnes tyske Theodor Adorno og amerikanske David Riesmann. Omkring 1960 kastede to sociologer ansat ved Kriminalistisk Institut ved KU sig over afvigende tendenser hos 1950'ér-ungdommen. De beskæftigede sig i hver sin artikel med de såkaldte rock'n'roll-optøjer i København i august 1957.²¹ Begge forfattere var rimelig afbalancerede og ser både unge, politi og presse som medvirkende til optøjernes forløb. Nævnes skal også folkemindeforskeren Iørn Piø, der i årene før og efter 1960 gjorde nogle studier i refrænsang. De blev ikke publiceret i videnskabelige sammenhænge, men som notitser og

16 Thorkild Bjørnvig, *Oprør mod neonguden* (København: Gyldendal, 1970).

17 Poul Nielsen, 'Musik som ideologisk trøstefunktion – Poppen set gennem Adornos briller' og Per Nørgård, 'Dokumentation: Fidus eller dilettantisme', begge i *Dansk Musik Tidsskrift*, 38/2 (1963), 38-42 og 43-46.

18 Poul Nielsen, 'Forplumring og klarhed om poppen', *Dansk Musik Tidsskrift*, 43/2 (1968), 39-40.

19 Morten Michelsen, 'Beatmusikkens indtog', i Morten Michelsen et al. (red.), *Stil nu ind ... Danmarks Radio og musikken* (Aarhus: Aarhus Universitetsforlag, 2018), 86-90.

20 Erik Wiedemann og Leif Ole Sørensen, *Skoleradio. Status over beatmusikken* [10 radioudsendelser á en halv time]. Danmarks Radio, P1. Danmarks Radio udgav desuden et ledsagehæfte: Erik Wiedemann, *Status over beatmusikken i 60'erne* (København: Danmarks Radio, 1973).

21 John Andersen, 'Rock and Roll-begivenhederne i København 5.-10. august 1957', *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab*, 52 (1964), 175-226 og Britt-Mari Persson Blegvad, 'Newspapers and Rock and Roll Riots in Copenhagen', *Acta Sociologica*, 7/3 (1964), 151-78.

kronikker i aviser.²² Piø argumenterede for refrænernes brugsværdi og dermed for et andet vurderingssystem end det litterære, et synspunkt der ikke vandt megen fremme.

Den generelle politisering af uddannelsessystemet, som havde rod i det nye venstre og var en del af det mangespektrede ungdomsoprør (inkl. studenteroprøret), medførte på universiteterne en markant vending mod forskellige former for marxisme, ofte båret af de studerende og yngre undervisere. Kulturhistorikeren Morten Thing bemærker, at der i “kølvandet på Marx-læsningen [skete] en omfattende sociologisering af universiteternes discipliner. Vi ville se alt i relation til samfundet og se samfundet som den grundlæggende matrix for alle andre sfærer.”²³ Denne politiske diskurs trængte langsomt igennem i musikuddannelserne, og fra begyndelsen af 1970'erne blev den grundlaget for en spirende populærmusikforskning.

Pædagoger i folkeskole og gymnasium var dem, der tidligst blandt voksne med læn-gerevarende musikuddannelser uafvendeligt blev konfronteret med beatmusikken. Det blev åbenlyst, at den betød meget for børn og unge og samtidig, at andre musikgenrer kom til at stå som den bestemte negation af selvsamme. Kun meget langsomt blev musikken accepteret i undervisningen. Erik Moseholm, der var jazzmedarbejder i Danmarks Radio (og læreruddannet), plantede et tidligt frø i en kronik i forbindelse med Beatles-besøget i 1964 og anførte, at man jo kunne tage udgangspunkt i de unges egen smag for siden at kunne diskutere musikken nuanceret med dem og eventuelt vejlede dem hen mod en bedre smag.²⁴ Diskussionerne er sandsynligvis bølget frem og tilbage på landets lærerværelser, men først ti år senere finder man skriftlige belæg for debatten blandt folkeskolelærere. Og det, selvom problemet anerkendtes i den kulturpolitisk skel-sættende betænkning 517 fra 1969, hvor selve ideen om, hvad kultur er, stod til debat.²⁵ I 1974 blev debatten til gengæld ganske omfattende og blev ført i både *Dansk Sang*, *Unge Pædagoger* og *MM*.²⁶ Sammen med den specifikke diskussion om beatmusikkens

22 Henrik Smith-Sivertsen, ‘Om gartnere, måger og dejlige Angelique: Refræner, pop og populærmusikforskning – en kritisk undersøgelse af *Ekstrabladets* spørgeskemaundersøgelse om populærmusik, august 1961’, *Fund og Forskning*, 50 (2011), 483-547, se specielt 492-97.

23 Morten Thing, ‘Begyndte det alt sammen i 1968?’, i Morten Bendix Andersen og Niklas Olsen (red.), *1968 – Dengang og nu* (København: Museum Tusulanum, 2004), 309-20, 315.

24 Erik Moseholm, ‘Ka’ De li’ Beatles’ [kronik], *Politiken*, 4. juni 1964, 18-19.

25 Ministeriet for kulturelle anliggender, *En kulturpolitisk redegørelse. Betænkning nr. 517* (København: Ministeriet for kulturelle anliggender, 1969), 90.

26 Danmarks Sanglærerforenings (dvs. folkeskolemusiklærernes forenings) medlemsblad *Dansk Sang* bragte ikke nogen indlæg om populærmusik (beatmusik) i undervisningen før Erik Moseholms indlæg ‘Lyt til eleven – og begynd der’ (*Dansk Sang*, 25/4 (1973), 389-92). Det satte så en ganske skarp debat i gang i det følgende år med bidrag fra flere: Elise Kjær, ‘Tanker jeg har gjort mig’, *Dansk Sang*, 26/1 (1974), 14-18; Mogens Wenzel Andreasen, ‘Für Elise’, *Dansk Sang*, 26/2 (1974), 22-24; Mogens Wenzel Andreasen, ‘Svar til Glud og Graff’, *Dansk Sang*, 26/4 (1974), 58-61; Per Graff, ‘Kære Mogens Wenzel Andreasen’, *Dansk Sang*, 26/3 (1974), 39-40; René Glud Jensen, ‘Angående musik i skolen’, *Dansk Sang*, 26/3 (1974), 42. Alle disse indlæg blev publiceret stort set samtidig i *Unge Pædagoger*, ligesom Moseholms og Kjærs indlæg blev genoptrykt i *MM*. Det medførte nye indlæg der fra både

placering i undervisningen løb mere generelle diskussioner om musikfaget som sådan. Dels pga. af nye læseplaner, hvor fagets timer i folkeskole og gymnasium var reduceret, dels pga. et opgør med den traditionelle værk gennemgang, hvor en musiksociologisk tænkning båret af unge universitetskandidater stod frem som et alternativ. Alt i alt opfattede musikfaget fra folkeskole til universitet sig selv som værende i dyb krise,²⁷ og det var i denne krise, at konturerne af en populærmusikforskning begyndte at tegne sig.

Andre samfundsinstitutioner var tidligere ude end undervisningssystemet. Flere kommuners socialarbejdere (og politikere) støttede oprettelsen af popklubber, fx i Gladsaxe fra 1964 og Brøndbyerne fra 1966, og de blev siden vigtige spillesteder.²⁸ Flere kommunale folkebiblioteker satsede i 1960'erne på musikbiblioteker med Lyngby nord for København i spidsen fra 1963.²⁹ Her begyndte man fra 1968 at indkøbe beatplader til aflytning og snart efter også til udlån. Biblioteket arrangerede også pladekoncerter og en studiekreds om beatmusik.³⁰ Også Brøndbyernes biblioteker afholdt pladekoncerter, indrettede specielle ungdomsmiljøer eller 'huler', hvor de unge kunne hænge ud, og arrangerede endda live koncerter fremført af mindre kendte grupper som supplement til de større koncerter i popklubben.³¹

Disse noget forskellige strømninger i dansk kulturliv kom til at gøde jorden for at populærmusikkens kunne gøres til genstand for forskning. Den forskning udviklede sig fra 1970'erne og fremefter, og det bliver i det følgende undersøgt ad to spor, først et institutionaliseringsspor og siden et 'at vide om'-spor.

Kjær ('Historien om Frederik, der elskede musik ...' *MM*, 3 (1974), 11), Wenzel Andreasen ('Musikalsk hovmod II', *MM*, 3 (1974), 10) og bladets redaktør Jens Jørn Gjedsted ('Musikalsk hovmod ...', *MM*, 2 (1974), 3). Det skal bemærkes, at Moseholms indledende artikel også blev trykt i *Information* i august 1973. Det kan antages, at de mange genoptryk af Moseholms artikel har været planlagt fra starten, fordi han og andre havde brug for debatten for at kunne påvirke udkastet til den første musiklov, der endeligt blev vedtaget i 1976. Moseholm sad i det lovforberedende udvalg og var i øvrigt kendt som en garvet strategiker og musikpolitiker.

27 Ud over fagtidsskrifterne kan man finde indlæg om krisen fx i *Information* (Poul Nielsen, 'Musikken er i verden. Om musikundervisningens problem', *Information* 17. november 1972; Johannes Nymark 'Musikundervisning – ikke et rekreativt appendiks', *Information* 3 januar 1973; Bent Kallenbach, 'At blive voksen i en verden fuld af musik', *Information* 29. december 1972). Se også Niels Krabbe, 'Tale ved instituttets 100-års jubilæumsfest i Universitetets festsal lørdag d. 26. april 1996 kl. 16', *Musik & forskning*, 22 (1997), 7-20.

28 Janus Clausen, "vi ses i Teen Club'en": *Gladsaxe Teen Club mellem velfærdsstat og ungdomsoprør, 1965-1969* (KU: upubl. speciale, 2012).

29 Bent Christiansen, "Biblioteket som musikkens skatkammer". Aspekter på et bibliotekarisk uddannelsesforløb', *Bibliotekshistorie*, 7/1 (2005), 170-98, 176.

30 Marianne Stig Andersen, 'Udlån og aflytning af beatplader', *Bogens verden*, 51/4 (1969), 315.

31 Anne Lise Christensen, 'Musikken og de unge i Brøndby-Bibliotekerne', *Bogens Verden*, 51/5 (1969), 403-4.

Institutionalisering

Videnskulturer udfolder sig i netværk, hvis knudepunkter bl.a. udgøres af mere eller mindre faste institutioner. Konventionelt udtrykkes institutioner i bygninger (fx Københavns Universitets hovedsæde på Frue Plads), men det er næppe relevant her. Den konkrete videnskultur har ikke mange materielle aspekter ud over de mange publikationer. Økonomisk begrænser jeg mig til at konstatere, at der gennem årene er givet en lang række bevillinger. Først og fremmest omtaler jeg mere eller mindre faste, faglige relationer mellem forskere. Det kan være længerevarende relationer blandt kolleger og studerende på universitetsinstitutter eller blandt kolleger i forskningsprojekter, eller kortvarige som de midlertidige fællesskaber i seminarer og på konferencer. Det kan forstås mere teoretisk ud fra følgende definition af begrebet institution: "... we understand the term to refer to more-or-less taken-for-granted repetitive social behaviour that is underpinned by normative systems and cognitive understandings that give meaning to social exchange and thus enable self-reproducing social order".³² Den selv-reproducerende, sociale orden eller de sociale relationer er i sagens natur skrøbelig og under stadig forandring. Videnskulturerne forandrer sig selv gennem selv-reproduktionen, og derfor finder jeg det mere relevant at tale om institutionalisering som proces end om blotte og bare institutioner. Det betyder ikke, at populærmusikforskningens institutionalisering er en klar, kausal proces. Store dele af udviklingen er sket noget tilfældigt, fx om en forskningsfond beslutter sig til at støtte det ene eller andet projekt, eller når der pludselig er penge til at fastansætte nye kolleger. Det processuelle element er her en langsom vækst i antallet af aktører i den specifikke videnskultur og en konsolidering af bestemte måder at vide på.

Den første bølge (1970'erne og 1980'erne): De unge musikkandidater

De musikalske og diskursive nydannelser i musiklivet blev selvfølgelig registreret på universiteternes musikinstitutter, men som institutioner reagerede man kun langsomt på dem med en udvikling af nye forskningsområder og studieordningsændringer. Situationen blev åbenbar for alle, da Gymnasieskolernes Musiklærerforening i 1974 sendte et brev til universitetsinstitutterne, hvori man i meget klart sprog konstaterede en krise, fordi både ældre og nyuddannede gymnasielærere manglede specielt praktisk, men også musikteoretisk og historisk viden om 'rytmisk musik'. Det var bydende nødvendigt at gøre noget ved det, og foreningen nærmest krævede den ny musik integreret i undervisningen. Brevet sluttede: "Sagen er alvorlig – og det haster".³³ Både fordi foreningens

32 Royston Greenwood, Christine Oliver, Kerstin Sahlin og Roy Suddaby, 'Introduction', i Royston Greenwood et al. (red.), *The Sage Handbook of Organizational Institutionalism* (London: Sage, 2008), 2-51.

33 Jørgen Munk, [brev til de to musikinstitutter om integrering af rytmisk musik i undervisningen]. *Meddelelser* [Gymnasieskolernes Musiklærerforenings medlemsblad], 3 (1974), 20-22.

medlemmer alle var uddannede på de to musikinstitutter, og fordi gymnasiet i lang tid havde stået som den mest legitime kandidataftager (udover forskningsverdenen selv), gjorde brevet indtryk og fik en vis effekt på studieordninger og ansættelser.

Gymnasiebrevet nævnte ikke den mangel på undervisningsmaterialer, som var blevet åbenbar på foreningens efteruddannelseskurser. Men det var en kendt sag, og hensigten med mange af 1970'ernes udgivelser var at fylde dette hul. De fleste udgivelser på Publimus, et forlag oprettet på Aarhus-instituttet i 1974,³⁴ og antologien *Musik og samfund* fra 1977,³⁵ der havde rod i københavnerinstituttet, var tænkt som pædagogiske materialer. Samtidig repræsenterede udgivelserne de videnskabsteoretiske og musiksociologiske nybrud, der skete i en række specialer, i rapporter fra studenterstyrede hovedfagsseminarer og i arbejdsrapporter, der cirkulerede i miljøet.³⁶ De fleste temaer i dette nybrud er repræsenteret i de 21 indlæg i *Festskrift til Arne Kjær*, en række seriøse artikler skrevet af studerende og undervisere fra både Aarhus og København blandet med et par humoristiske indslag – alt sammen i anledning af musikstuderende Arne Kjærs 10 års indskrivning ved instituttet i Aarhus.³⁷ Med de relativt mange publikationer fik den studenterbårne forskning – udført af både kvinder og mænd – for en tid en plads i det offentlige rum, og mange af udgivelserne kom til at begynde en første bølge af populærmusikforskning i Danmark. Emnerne var mangeartede: 1800-tallets trivialmusik, ragtime, funktionel musik, musikindustri, musik i samfundet, musikpædagogisk debat i mellemkrigstiden, reggae, rytmisk musik i Grønland, dansk beat og danske beattekster.³⁸

34 Lars Ole Bonde, 'Publimus – Historien om Musikinstituttets græsrodsforlag 1974-87', *Musikvidenskabs historier*, cc.au.dk/musikvidenskabs-historier/studenterbårne-aktiviteter/publimus, besøgt 21. november 2023.

35 Finn Gravesen (red.), *Musik og samfund* (København: Gyldendal, 1977). Gravesen og andre leverede desuden gennem Danmarks Radios undervisningsafdeling en længere række udsendelser om musiksociologiske problemstillinger, pop og rytmisk musik for gymnasiet igennem 1970'erne.

36 Fx Wolfgang Hamm et al., *Popmusik – profit for kapitalen* (Aarhus: Studenterfronten, AU, 1973), der er en oversættelse fra tysk i den Aarhus-baserede serie Fagkritiske Tekster; Hanne Holt et al., *Vi Unge – en analyse* (København: Musikvidenskabeligt Institut, 1974) og Anon, *Til kritikken af D.J. Grouts A History of Western Music* (København: Musikvidenskabeligt Institut, uden år), der begge er projektrapporter udarbejdet i forbindelse med seminarer.

37 *Festskrift til Arne Kjær i anledning af 10 års musikstudier 1963-1973* (Aarhus: Peters forlag, 1973). Peters forlag blev siden til Publimus.

38 Erik Møldrup, *Ragtime* (Aarhus: Publimus, 1974), Ole Straarup, *Funktionel musik* (Aarhus: Publimus, 1975), Popgruppen, *Rapport om popmusik i Danmark* (Aarhus: Publimus, 1975), Kirsten de Cros Dich og Anne Ejsing, *Musikken i samfundet: Sang om merværdi, sommer og sol* (Aarhus: Publimus, 1975), Peder Kaj Pedersen, *Træk af den musikpædagogiske debat i mellemkrigstiden* (Aarhus: Publimus, 1976), Erik Quist Jensen, Jørn Wendelbo og Allan Mygind Vokstrup, *Dunhammer og segl: En analyse af danske beattekster og dansk beatmiljø i perioden 1967-74* (Aarhus: Publimus, 1977), Lars Ole Bonde og Sabine Schutte, *Fra et hjem med klaver. Tema: til en samfundsmæssig forståelse af trivialmusikken i 1800-tallet* (Aarhus: Publimus, 1979), Inge Grethe Dørup Jensen, *Ungdom og discokultur* (Aarhus: Publimus, 1980), Bente Langagergaard og Thue de Cros Dich, *Reggae på Jamaica* (Aarhus: Publimus, 1981), Birgit Lyng, *Rytmisk musik i Grønland* (Aarhus: Publimus, 1981), Beate S. Piil, *Beat*

Selvom Publimus langt fra kun publicerede populærmusikforskning, var forlaget et første skridt i en institutionalisering af forskningsområdet. Samme forlag leverede også det næste vigtige institutionaliseringsbidrag, tidsskriftet *Modspil* (1978-90) et samarbejde mellem ældre studerende og unge kandidater fra både Aarhus og København. *Modspil*, der havde undertitlen *Tidsskrift for musikpolitik, kritiske musikstudier, kritisk musikpædagogik*, var ikke et videnskabeligt tidsskrift, men et tidsskrift for intellektuel debat af tidens musikspørgsmål. I temanumre tog de forskellige forfattere, igen nylige kandidater eller ældre studerende fra Aarhus eller København, en meget bred vifte af emner op, som den mere traditionelle musikforskning ikke berørte. Kvinder og musik, venstrefløjens musik og folkemusik var meget populære emner, men også emner som musik og seksualitet, musik på gaden og i gårdene, musik på Færøerne samt forskellige analyseproblematikker blev taget op. Det gjaldt mindre diskussioner af videnskabsteoretiske problemstillinger og mere om at introducere og indsamle basal viden og interviews om ikke-kanoniske musikpraksisser.

Forskningsstipendier, -netværk og -projekter var endnu et skridt i en forskningsmæssig legitimering og institutionalisering. Per Drud Nielsen, der var kandidat fra AU, modtog et toårigt stipendium fra samme universitet og udgav i 1981 sin licentiatafhandling, der var et studie i hverdagsmusikkens sociologi.³⁹ Erik Wiedemann fik en bevilling fra Statens Humanistiske Forskningsråd til et projekt om dansk jazzhistorie, der resulterede i doktordisputatsen. Hanne Tofte Jespersen, der var kandidat fra KU, oppebar fra 1985-88 et kandidatstipendium sammesteds fra, som var tæt forbundet med det treårige forskningsprojekt Musikfaget i gymnasiet, igen finansieret af Statens Humanistiske Forskningsråd. Jespersen og Lars Ole Bonde, der var kandidat fra AU, ledede projektet. Ud over diverse artikler var resultatet en antologi om gymnasieundervisningen.⁴⁰

Et tredje skridt var besættelsen af faste stillinger med forskningsforpligtelse. Selvom der var flere markante stemmer i den første bølge, og mange af dem for en tid fristede en tilværelse som undervisningsassistenter, blev kun få ansat som forskere. København fastansatte Erik Wiedemann i 1978 og blev samtidig vært for Arkiv for Dansk Jazzhistorie. På musikuddannelsen på Aalborg Universitetscenter, der åbnede i 1976, ansatte man flere i løbet af de første år. Den første var Peder Kaj Pedersen fra København, der havde anlagt et historisk perspektiv på den musikpædagogiske debat i 1930'erne. Han blev fulgt af flere Aarhus-kandidater: Per Drud Nielsen og Lars Ole Bonde i 1981 og Tore Mortensen i 1984. Sidstnævnte havde publiceret et speciale om den elektriske Miles Davis og fik ved fastansættelsen en speciel forpligtelse til at undervise i populærmusik.⁴¹ København

på dansk (Aarhus: Publimus, 1981). Selvom denne liste er imponerede, skal det nævnes, at de kun udgør en lille del af de specialer der blev skrevet på AU i de år.

39 Per Drud Nielsen, *Hverdagsmusikkens Sociologi: Teori, empiri, analyse*, bd. I+II (Aarhus: Publimus, 1981).

40 Hanne Tofte Jespersen (red.), *Man skal høre meget. Musikaliteten i fokus. En bog om lærere og undervisning* (København: Chr. Ejlers forlag, 1988).

41 Tore Mortensen, *Miles Davis – den ny jazz* (Aarhus: eget forlag, 1976). Bogen kom i to oplag.

fastansatte ikke nogen som helst fra 1980 til 1993 på grund af ansættelsesstop. Med Alf Björnberg, der havde skrevet sin ph.d.-afhandling om svensk melodigrandprix på Göteborgs universitet, ansatte Aalborg i 1987 den første musikforsker med eksplicit fokus på populærmusik og samtidig den første, der publicerede internationalt. Björnberg skrev også den første og hidtil eneste introduktion til den internationale populærmusikforskning, *Analyse af populærmusik: teorier og metoder*, på dansk.⁴² Den indvarslede en markant vending fra en overvejende tysk mod en anglo-amerikansk inspiration og mod et forskningsområde, der eksplicit forstod sig selv som *Popular Music Studies*. Desværre fik den ikke nogen videre udbredelse, hverken som referenceværk eller som undervisningsbog. Björnberg vendte tilbage til Göteborg i 1994, hvor han virkede frem til 2019.

Det tidligste populærmusikforskningsnetværk, som jeg har registreret, er de nordiske jazzarkiver. Netværket har primært været aktivt på konferencer hvert tredje til sjette år siden 1980. Der er udgivet rapporter fra de fleste, men aktiviteterne er stoppet i 2015 efter den 11. konference. Et andet tidligt netværk udfoldede sig i regi af Nordisk Sommeruniversitet i begyndelsen af 1980'erne. Det var en internordisk musikkreds, og arbejdet kulminerede i et temanummer af *Nordisk Forum* med titlen "Two for the show": *Musikalternativ mellan motkultur och industri*.⁴³ De 21 bidrag kom bredt omkring og berørte både musikanalyse, ungdomskulturer og alternative musikkulturer. Sommeruniversitetets musikkreds fortsatte gennem 1980'erne, men har kun sat sig få skriftlige spor. Internationalt var der et begyndende engagement i IASPM. Ole Straarup, også en kandidat fra Aarhus, deltog i den første internationale konference i 1981 og Lars Ole Bonde i den anden i 1983.⁴⁴ Siden midten af 1990'erne har der været dansk deltagelse i de fleste biennale IASPM-konferencer.

Enkelte stemmer med anden faglig baggrund bidrog til videnskulturen. Litteratursociologen Peer E. Sørensen var i 1969 tidligt ude med en artikel om beatmusik og psykoanalyse, og kultursociologen Elo Nielsen fortsatte senere i det spor med en introduktion til narcissisme og beatmusik i forlængelse af den tyske socialisationsforskning.⁴⁵ Medieforskeren Henrik Brøndsted var ligeledes tidligt ude med en rapport om jazz og beat i tv, mens sociologen Gestur Guðmundssons *Let's Rock This Town* fra 1984, der

42 Alf Björnberg, *Analyse af populærmusik: teorier og metoder* (Aalborg: Institut for musik og musikterapi, 1991).

43 Curt Johnson et al. (red.), "Two for the Show": *Musikalternativ mellan motkultur och industri* (=Nordisk Forum 39/40) (København: Nordisk Forum, 1983).

44 Ole Straarup, 'Popular Music Research: Needs and Uses in Education', i David Horn og Philip Tagg (red.), *Popular Music Perspectives: Papers from the First International Conference on Popular Music Research, Amsterdam, June 1981* (Göteborg og Exeter: IASPM, 1982), 246-48; Lars Ole Bonde, 'Hvis rock & roll kommunikerer, hvorfor larmer den så sådan? En slags rapport om IASPM-konferencen i Reggio Emilia (Italien) september 1983 - og om populærmusikforskningens situation i dag', *Dansk Musik Tidsskrift*, 58/2 (1983), 57-62.

45 Peer E. Sørensen, 'Electric Music for Your Mind and Body', *Kritik*, 11 (1969), 5-24; Elo Nielsen, 'Narcissisme og beatmusik', *Kultur og klasse*, 30 (1977), 85-105.

primært var et bidrag til marxistisk teori, introducerede til Birminghamskolen.⁴⁶ På trods af denne introduktion har cultural studies-traditionen fra Birmingham langt fra fået den helt centrale status, som den har haft i de angelsaksiske forskningsmiljøer.

Forlag, tidsskrift, forskningsbevillinger, fastansættelser og internationale forskningsnetværk var sammen med de længerevarende kollegiale forbindelser pga. tidsskriftredigering, projektstyring og deltagelse i institutternes lærerkollegier de første vigtige skridt i en institutionaliseringsproces.

Den anden bølge (1990'erne og 2000'erne): Stipendiater og forskningsbevillinger
Mod slutningen af 1980'erne ebbede den første bølge langsomt ud. Udgivelserne blev markant færre. *Publimus* gik ind i 1987, og *Modspil*, der i 1986 havde ændret undertitlen til *De store ørers musiktidsskrift*, blev udgivet på skiftende forlag og lukkede i 1990 efter i alt 44 numre.⁴⁷ Institutterne i Aarhus og København havde accepteret nødvendigheden af en populærmusikforskning, og det resulterede i den næste bølge, der så småt tog fart i 1990'erne med stadig flere fastansættelser, forskningsbevillinger og tættere forbindelser til nordiske og anglo-amerikanske populærmusikforskere. De tættere forbindelser gav også en god fornemmelse for en ny musikvidenskabelig bølge, der under navnet *new musicology* slog igennem i USA og England. Der var primært tale om en fornyelse inden for den historiske musikvidenskab, der i et hermeneutisk perspektiv tog kontekstualiseringspåbuddet til sig og samtidig hentede inspiration fra musiketnologien og den gryende populærmusikforskning. En af de væsentligste *new musicology*-personer i denne artikels sammenhæng var Susan McClary, der i et feministisk perspektiv bevægede sig relativt ubesværet mellem Madonna, Monteverdi, Beethoven og Laurie Anderson.

Populærmusikforskningen blev i 1990'erne en legitim del af dansk musikforskning og humaniora generelt og opbyggede de samme strukturer og kriterier for legitimitet. Men flere elementer, som ofte er en del af legitimerings- og institutionaliseringsprocesser – leksika, grundbøger, faglige foreninger, nationale konferencer – kom dog ikke til, dertil var miljøet for småt. Til gengæld fortsatte bevillingerne til forskningsprojekter og stipendiater, der kom en række fastansættelser mod slutningen 2000'erne og ikke mindst mangedobledes forskningspublikationerne, både i dansk- og engelsksprogede tidsskrifter.

Charlotte Rørdam Larsen blev i 1990 ansat som den første adjunkt på AU inden for populærmusikforskningen. Ansættelsesområdet var ungdomsmusik. I de følgende år blev der ansat flere stipendiater med populærmusikalske emner: Lisbeth Ihlemann (AU, 1991), Morten Michelsen (KU, 1993) og Annemette Kirkegaard (KU, 1994). Væk var de

46 Henrik Brøndsted, *Jazz og beat i tv: En analyse af et udvalg af Per Møller Hansens og Edmond Jensen udsendelser fra perioden 1968-72* (KU, Institut for Filmvidenskab, 1973); Gestur Guðmundsson, *Let's Rock This Town: Subkulturel produktion af subjektivitet* (København: KU, Sociologisk Institut, 1984).

47 Fra midten af 1980'erne begyndte forlaget Systime (oprettet i Herning i 1980) så småt at overtage *Publimus'* rolle som leverandør af undervisningsmaterialer til gymnasiets musikundervisning. Men det blev aldrig udfoldet for alvor.

markante politiske perspektiver, og de pædagogiske intentioner drejede sig ikke længere om at fremstille undervisningsmaterialer, men om at udvikle analytiske fremgangsmåder på et tidssvarende metodisk-teoretisk grundlag. For Lisbeth Ihlemanns vedkommende med musikvideoen i centrum og for Morten Michelsens, den optagne lyd på fonogrammet. Annemette Kirkegaards afhandling om populærmusikkultur på Zanzibar og i Tanzania satte dagsordenen for en længere række musikantropologiske studier af populærmusik og viste de mange muligheder, som forbindelserne mellem populærmusikforskning og antropologi medførte – specielt en åbning af området mod en global populærmusik og anvendelsen af antropologisk metode og teori på lokale, europæiske musikkulturer. Alle tre blev i anden halvdel af 1990'erne ansat som adjunkter og siden lektorer i København. Også uden for musikvidenskab var der interesse for populærmusik, og Michael Eigtved (Litteraturvidenskab, KU) skrev afhandling om musical-traditionen.

Populærmusikforskningen blev desuden beriget med flere forskere, der ikke havde skrevet ph.d. (eller speciale) inden for det populærmusikalske område, men som siden deres fastansættelser har bidraget væsentligt til området. Steen Kaargaard Nielsen, der har været ansat på AU siden 1998, har bidraget med artikler og bøger om fonografi, film-musik, musikvideo og censur, Martin Knakkegaard, der var ansat på AAU 1992-2020, har bidraget med flere musikanalytiske artikler, mens Erik Steinskog, der er uddannet i Norge og har været lektor på KU siden 2008, blandt andet har skrevet omfattende om køn og race i forbindelse med afrikansk-amerikansk musik og ikke mindst afrofuturisme.

Efter årtusindskiftet blev der forsvaret en længere række ph.d.-afhandlinger (se fig. 1). Både emner og dagsordener var ret forskelligartede, men de musikanalytiske og de bredt kulturteoretisk og -historisk orienterede var væsentlige indfaldsvinkler, ligesom en del beskæftigede sig specifikt med dansk musikkultur (Marstal, Krogh, Smith-Sivertsen, Lindelof). I samme årti øgedes universiteternes økonomiske råderum, således at næsten alle dem, der forsvarede deres afhandlinger i 2000'erne, efterhånden blev ansat i forskerstillinger.⁴⁸ Kun en, Mads Krogh, blev ansat på et musikinstitut/afdeling, hvilket tyder på, at der ikke kun var tale om import af ideer i populærmusikforskningens videnskultur, men om en stadig udveksling.

Internationaliseringen blev understøttet af gæsteprofessorer (Simon Frith (1996) og Georgina Born (1997-98) i Aarhus), af afholdelse af internationale konferencer, af en lang række seminarer og ikke mindst af ph.d.-studerendes ophold ved udenlandske forskningsinstitutioner. Kandidaterne gæstede musikafdelinger i Liverpool, Newcastle, Stirling (Skotland), New York, Wien, Göteborg og Chicago. Samtidig indgik udenlandske bedømmere i de tre personer store bedømmelseskomiteer. Efterhånden opstod en

48 Fabian Holt (RUC, 2006), Anja Mølle Lindelof (RUC, 2009), Henrik Smith-Sivertsen (KB, 2011), Iben Have (AU, 2005), Henrik Marstal (Rytmsk Musikkonservatorium, 2008), Mads Krogh (AU, 2007), Nikolai Graakjær (AAU, 2008), David-Emil Wickström (Popakademie Baden-Württemberg, 2010). Bortset fra Wickström blev alle først ansat i adjunkt- eller adjunktlignende åremålstillinger og efter et antal år fastansat som lektorer.

række personlige forbindelser opnået gennem invitationer af udenlandske forskere til at deltage i lokale konferencer og seminarer, gennem egen deltagelse i udenlandske konferencer, gennem ophold på udenlandske forskningsinstitutioner og gennem egentlige forskningsamarbejder på tværs af landegrænser.

I løbet af 2000'erne blev det mere almindeligt med postdoc-forløb efter endt ph.d.-uddannelse. Fabian Holt fra KU skrev i den forbindelse en bog om genreteori, der udkom på Chicago University Press,⁴⁹ Anne Dvinge fra litteraturvidenskab (KU) fortsatte sine jazzstudier og udgav en række artikler. I Aarhus modtog Mads Krogh og litteraten Birgitte Stougaard Pedersen hver sit hiphop-relaterede postdoc-stipendium og publicerede en række artikler. Også andre stemmer bidrog. Som en del af sit adjunktforløb publicerede sociologen Lars Kjerulf Petersen en monografi om dansk teknokultur, og uden institutionstilknytning udgav musiketnologen Eva Fock et studie om musikkultur og -forbrug hos unge danskere af anden etnisk herkomst.⁵⁰ Ole Izard Høyer og Anders H.U. Nielsens fik publiceret deres speciale *Da den moderne jazz kom til Danmark*.⁵¹

Det nordiske engagement, som var blevet etableret via Nordisk Sommeruniversitet, fortsatte i det NorFA-finansierede forskernetværk *Nordisk Rockforskning* (1992-95) og blev ledet af Rørdam Larsen og Ihlemann. De rakte også ud til ikke-nordiske forskere, blandt andet Sara Cohen, Bruce Johnson, Sarah Thornton, Susan McClary og Robert Walser. Året efter gav NorFA en bevilling til et nordisk musikforskeruddannelsesnetværk *Skagerak* (1996-99), et samarbejde mellem Oslo, Göteborg, Turku, Ålborg og Aarhus ledet af den Aarhus-ansatte Ansa Lønstrup. Selvom det i princippet var henvendt til alle musikforskere, var temaerne overvejende populærmusikalske. Også her var der flere ikke-nordiske gæster, bl.a. gengangerne McClary og Walser.⁵² En udløber af det første netværk blev endnu et NorFA-støttet projekt, denne gang et egentligt forskningsprojekt om nordisk og anglo-amerikansk rockkritik som kulturelt felt.⁵³ Et uformelt nordisk netværk om hiphopkultur initieret af bl.a. Mads Krogh og Birgitte Stougaard Pedersen resulterede i en antologi.⁵⁴ Netværket har siden afholdt enkeltstående seminarer og konferencer og er nu en del af European Hip-hop Studies-netværket. Desuden kom flere sound studies-orienterede projekter til, der blandt andet undersøgte populærmusikalske problematikker.

49 Fabian Holt, *Genre in Popular Music* (Chicago og London: Chicago University Press, 2007).

50 Lars Kjerulf Petersen, *Technokultur: Musikken, fællesskabet, samfundet* (København: Multivers, 2001) og Eva Fock, *Mon farven har en anden lyd?* (København: Museum Tusulanum, 2000).

51 Ole Izard Høyer og Anders H.U. Nielsen, *Da den moderne jazz kom til Danmark: En musikkulturel undersøgelse af det danske moderne jazzmiljø 1946-1961* (Aalborg: Aalborg Universitetsforlag, 2007).

52 Ansa Lønstrup, 'Kulturteorier og kulturanalyse i musikvidenskab', *Dansk Årbog for Musikforskning*, 26 (1998), 76-77.

53 Projektets resultater er dokumenteret i Ulf Lindberg, Gestur Guðmundsson, Morten Michelsen og Hans Weisethaunet, *Rock Criticism from the Beginning: Amusers, Bruisers & Cool-Headed Cruisers* (New York, Peter Lang, 2005).

54 Mads Krogh og Birgitte Stougaard Pedersen (red.), *Hiphop i Skandinavien* (Aarhus: Aarhus Universitetsforlag, 2008).

- Per Drud Nielsen, *Hverdagsmusikkens Sociologi: Teori, empiri, analyse* (Aarhus: Publimus, 1981)
- Gestur Guðmundsson, *Let's Rock This Town: Subkulturel produktion af subjektivitet* (København: KU, Sociologisk Institut, 1984)
- Lisbeth Ihlemann, *Rockbilleder: En undersøgelse af musikkens funktion og betydning i musikvideoen* (AU, Musikvidenskabeligt Institut: Upubl. ph.d.-afhandling, 1994)
- Annemette Kirkegaard, *Taarab na Muziki wa densi: The Popular Musical Culture in Zanzibar and Tanzania seen in relation to globalization and cultural change* (KU, Musikvidenskabeligt Institut: Upubl. ph.d.-afhandling, 1996)
- Morten Michelsen, *Sprog og lyd i analysen af rockmusik* (KU, Musikvidenskabeligt Institut: Upubl. ph.d.-afhandling, 1997)
- Michael Eigtved, *Det populære musikteater: Fra rockritual til popmelodrama, 1968-93* (KU, Institut for Litteraturvidenskab: Upubl. ph.d.-afhandling, 1998)
- Fabian Holt, *Cool-traditionen: Udviklingen og undersøgelsen af en teori om en deltradition i amerikansk jazz med fokus på 1920'erne og 1930'erne* (KU, Musikvidenskabeligt Institut: Upubl. ph.d.-afhandling, 2001)
- Jesper Juellund Jensen, *Musikalske normer i populærmusik* (KU, Musikvidenskabeligt Institut: Upubl. ph.d.-afhandling, 2001)
- Iben Have, *Det musikalske underspil: En undersøgelse af underlægningsmusikkens betydning, belyst gennem den journalistiske tv-dokumentar* (AU, Musikvidenskabeligt Institut: Upubl. ph.d.-afhandling, 2004)
- Henrik Marstal, *Sange fra glemmebogen – eller huskekager fra fortiden? Forvaltninger af traditionelle sangrepertoarer i dansk rock fra omkring årtusindeskiftet* (KU, Musikvidenskabeligt Institut: Upubl. ph.d.-afhandling, 2005)
- Mads Krogh, "Fair nok, vi kalder det hiphop og retfærdiggør det med en anmeldelse": *Om hiphoppens diskursive konstituering som genrebegreb i dansk populærmusikkritik* (AU, Musikvidenskabeligt Institut: Upubl. ph.d.-afhandling, 2006)
- Henrik Smith-Sivertsen, *Kylling og soft ice og pølser: Populærmusikalske versioneringspraksiser i forbindelse med danske versioner af udenlandske sange i perioden 1945-2007* (KU, Musikvidenskabeligt Institut: Upubl. ph.d.-afhandling, 2007)
- Anja Mølle Lindelof, *Rockens rulletekster: En undersøgelse af dansk tvs formidling af rock 1951-1988* (KU, Musikvidenskabeligt Institut: Upubl. ph.d.-afhandling, 2007)
- Anne Dvinge, *Between History and Hearsay: Imagining Jazz at the Turn of the 21st Century* (KU, Institut for Engelsk, Germansk og Romansk: Upubl. ph.d.-afhandling, 2007)
- Nicolai Jørgensgaard Graakjær, *Musik i tv-reklamer – En tekstanalytisk undersøgelse* (Aalborg Universitet, Institut for Kommunikation: Upubl. ph.d.-afhandling, 2008)
- David-Emil Wickström, *Окна открыт! – Open the Windows! Scenes, Transcultural Flows, and Identity Politics in Popular Musik from Post-Soviet St. Petersburg* (KU, Musikvidenskabeligt Institut: Upubl. ph.d.-afhandling, 2009)

Figur 1. Licentiat- og ph.d.-afhandlinger om populærmusik 1981-2009. De to første hører til den første bølge, resten til den anden. Af de i alt 16 afhandlinger er knap en tredjedel skrevet af kvinder, to er på engelsk og 12 er forsvaret på et musikvidenskabeligt institut. Eigtveds, Haves og Graakjærs afhandlinger er siden udkommet som bøger.

Samtidig med disse nordiske perspektiver begyndte de danske forskningsråd at bevilge penge til egentlige forskningsprojekter ud over ph.d.-stipendier. Igen var Rørdam Larsen tidligt ude med et tre-årigt projekt, *Musik og Medier* (1998-2001), der også indbefattede Martin Knakkegaard (AAU) og et ikke fuldendt ph.d.-projekt. Et mere omfattende, kollektivt projekt var *Dansk rockkultur fra 50'erne til 80'erne* (2003-08), hvor seks seniorforskere og to ph.d.-stipendiater samt flere tilknyttede deltog. Det udsprang af Det Danske Rockakademis arbejde omkring årtusindeskiftet med at etablere et rockmuseum, et arbejde der blev fuldbyrdet med åbningen af Ragnarock i 2016. I forskningsprojektet sameksisterede flere tråde, dels en specifikt sociologisk, hvor Bourdieus feltteori kom til at stå centralt som kulturanalytisk redskab, dels et musikantropologisk, hvor den nye amerikanske antropologi stod centralt, mens det mere musikanalytiske blev nedtonet. Ud over musikvidenskabeligt uddannede deltog en sociolog, en litterat, en teolog og en medieforsker. Projektets forskningsresultater fremgår af en række artikler, der blev publiceret på nettet, men ikke længere er tilgængelige, og af antologien *Rock i Danmark*.⁵⁵ Ud over en lang række seminarer og præsentationer ved udenlandske konferencer afholdt projektet i 2005 en international konference med fire udenlandske hovedtalere, knap 60 præsentationer og 50 andre deltagere, alt sammen under titlen *The Local, the Regional, and the Global in the Emergence of Popular Music Cultures*. Projektets seminarer og publikationer skabte for en tid sammenhængskraft i en videnskultur, der nu omfattede flere generationer og en række institutioner samt trak på en bred vifte af fagligheder.

Den tredje bølge (2010'erne og 2020'erne): Vækst

Skellet omkring 2010 er ikke lige så markant som det tidligere, men giver dog god mening. For det første blev den nævnte udviskning af faglige grænser stadig mere markant, både inden for musikvidenskaben og i forhold til diverse andre fag. Den udvikling gjaldt også de fleste andre fag på humaniora, der organisatorisk blev lagt sammen i storinstitutter og politisk opfordret til samarbejder på tværs, både inden for og uden for hovedområdet. Grænseopblødningen fremgår også af, at over halvdelen af periodens ph.d.-afhandlinger blev skrevet ved andre institutter end musikvidenskab. For det andet var der i 2010 og 2011 ingen ph.d.-afhandlinger at forsvare. Til gengæld var der i tiden 2012-22 lige så mange forsvar, som der havde været 1994-2009, men desværre faldt antallet af kvindelige forsvarere fra en tredjedel til en ottendedel af det samlede antal. For det tredje slog de tre musikafdelinger deres institutpublikationer sammen til én med internettidsskriftet *Danish Musicology Online* i 2010. Det skulle blive en kanal for mange artikler om populærmusik i bredeste forstand (og meget andet). Det måtte dog lukke i 2022 pga. manglende bevillinger.

55 Morten Michelsen, Charlotte Rørdam Larsen, Annemette Kirkegaard, Lisbeth Ihlemann, Gestur Guðmundsson og Henrik Bødker (red.) *Rock i Danmark: Studier i populærmusik fra 1950'erne til årtusindskiftet* (Odense: Syddansk Universitetsforlag, 2013).

I denne vækstens tid blev der bevilget flere penge til netværk og større forskningsprojekter. De nordiske forbindelser blev vedligeholdt, fx i det NordForsk-finansierede netværk *Researching Music Censorship* (2010-14) ledet af Annemette Kirkegaard. Det havde 48 medlemmer og resulterede i et temanummer af *Popular Music & Society*, et temanummer af *Danish Musicology Online* og en antologi.⁵⁶ Fabian Holt ledte sammen med den finske populærmusikforsker Antti-Ville Kärjä projektet *Nordic Popular Music: Music, Identity, and Social Change in the Early 21st Century* (2012-13). Det var støttet af Nordisk Kulturfond og resulterede i en håndbog om populærmusik i Norden.⁵⁷ AU fortsatte traditionen med gæstprofessorer og havde besøg af David Hesmondhalgh i 2022 og Andy Bennett i 2024.

I et større, kollektivt projekt, *A Century of Radio and Music in Denmark: Music Genres, Radio Genres, and Mediatisation* (2013-18), blev der udviklet et mediespecifikt perspektiv på populærmusikken som radiomusik i Danmark. Det historiske perspektiv blev udvidet til at omfatte mellemkrigstiden med vægt på lytteteknologier (radio og gramfon) og repertoarer, og mere nutidigt musikradioens produktionspraksisser (morgenradio, sportsradio, hitlisteprogrammer, og P3) og forholdet mellem musikgenrer, radioformater og musikstyring. Det var også et arbejde, hvor de traditionelle genreskel betød mindre, fordi radiomediet og ikke musikgenrer dannede rammen. Projektet er dokumenteret i tre antologier.⁵⁸ Dette projekt udsprang af et omfattende forskningsinfrastrukturprojekt kaldet LARM, der gik ud på at etablere en database, der gjorde DRs programmer tilgængelige og søgbare for forskere.

Blandt de seneste forskningsprojekter taler to direkte ind i nogle af tidens centrale problematikker. Det drejer sig om *Gendering Music Matter* (2022-24) om ligestilling i den danske musikbranche ledet af den københavnsk baserede musikanthropolog Kristine Ringsager; og om *A Singing Society? Communal Singing in Denmark and the Limits of Social Inclusion* (2023-26) ledet af musikforskeren Lea Wierød Borčak og domicileret på Grundtvigcentret på AU. Et tredje, historisk orienteret er *Musico-Emotional Styles in Aarhus During the Long 1970s* (2024-26), der ledes af historikeren Bertel Nygaard (AU). Alle tre projekter har en eller flere postdocs tilknyttet.

56 Helmi Järviluoma og Jan Sverre Knudsen (red.), *Music Censorship* (=Danish Musicology Online, særnummer (2015)), Annemette Kirkegaard og Jonas Otterbeck (red.), *Music Censorship* (=Popular Music & Society, 40/3 (2017)) og Helmi Järviluoma, Annemette Kirkegaard, Jan Sverre Knudsen og Jonas Otterbeck (red.), *Researching Music Censorship* (Cambridge: Cambridge Scholars Publishing, 2017).

57 Fabian Holt og Antti-Ville Kärjä (red.), *The Oxford Handbook of Popular Music in the Nordic Countries* (London og New York: Oxford University Press, 2017).

58 Morten Michelsen, Iben Have, Henrik Smith-Sivertsen, Anja Lindelof, Charlotte Rørdam Larsen (red.), *Stil nu ind ... Danmarks Radio og musikken* (Aarhus: Aarhus Universitetsforlag, 2018), Morten Michelsen, Mads Krogh, Steen Kaargaard Nielsen og Iben Have (red.), *Tunes for all? Music on Danish Radio* (Aarhus: Aarhus Universitetsforlag, 2018), Morten Michelsen, Mads Krogh, Steen Kaargaard Nielsen og Iben Have (red.), *Music Radio: Building Communities, Mediating Genres* (New York: Bloomsbury Academic, 2019).

Et universitetsbaseret jazzcenter, Center for Dansk Jazzhistorie ved AAU, blev en realitet i 2006. Det bygger på bl.a. på jazzarkivaren Arnvid Meyers og Erik Wiedemanns samlinger og er siden vokset betragteligt samtidig med, at det er blevet et uafhængigt center.⁵⁹ Centret var vært for det to-årige projekt *Netværk for Dansk Jazzhistorie* finansieret af Det Frie Forskningsråd, der resulterede i en bog om DR og jazzen.⁶⁰ Den seneste centerdannelse er Dansk Center for Populærmusikkultur ved AU (DanPop), der blev oprettet i 2021. Det ledes af Nygaard og Michelsen og afholder regelmæssigt seminarer.

Blandt årtiets afhandlinger (se fig. 2) var Kristine Ringsagers, Johannes Skjelboes, Katrine Walleviks, Andreas Ottos og til dels Ole Høyers musikantropologiske projekter i den forstand, at de trækker på (musik)antropologisk orienteret teori, og empirien opstår i feltarbejder i en given populærmusikkultur. De er eksempler på, at grænsen mellem forskellige fagområder efterhånden er uklar. To andre temaer fra 1990'ernes afhandlinger blev taget op igen i 2010'erne. Analysen af lyd på fonogrammer blev videreudviklet af Mads Walther-Hansen og Anders Reuter med inspiration fra bl.a. kognitionsforskning og *new media studies*, og musikvideoområdet blev undersøgt på forskellig vis af Mathias Korsgaard og Anders Aktor Liljedahl. Rasmus Rex Pedersen og Troels Gregersen Østergård har undersøgt forskellige sider af musikindustrien – et gammelt tema, men her med fokus på henholdsvis musikeres arbejdsbetingelser og musikjournalisters produkter i en digitaliseret industri. Problemstillinger knyttet til det digitale indgår i flere af afhandlingerne (som nævnt Pedersen og Østergård, men også Andersen og Reuter), mens Andersen er den eneste, der for alvor har anvendt digitalt baserede metoder i beskæftigelsen med MIR (*music information retrieval*). Ud over ph.d.-afhandlingerne blev der indleveret en doktorafhandling, som i 2020 blev forsvaret for dr.phil.-graden. Den var skrevet af Fabian Holt og handlede om livemusikkulturens udvikling i et internationalt perspektiv.⁶¹

Emnerne i årtiets overvejende engelsksprogede monografier omfatter bl.a. afro-futurisme, dansk folk, livemusik, streaming, musik i reklamer og analyse af lydoptagelser.⁶² Dertil kommer to monografier om danske forhold skrevet af historikere:

59 <https://jazzcentret.dk/cdjs-historie> (besøgt 6. november 2023).

60 Tore Mortensen, *Fortællinger om jazzen: Dans vej gennem statsradiofonien, Danmarks Radio og DR* (Aalborg: Aalborg Universitetsforlag, 2010). Centret udgav samtidig Knud Knudsen, Ole Izard Høyer og Tore Mortensen, *Fra Odd Fellow til East Park: Jazz i Aalborg 1920-1970* (Aalborg: Aalborg Universitetsforlag, 2010). Et par år senere udkom Knud Knudsen og Tore Mortensen, *Jazz i Aalborg efter East Park: Musikere og miljøer* (Aalborg: Aalborg Universitetsforlag, 2016).

61 Fabian Holt, *Everyone Loves Live Music: A Theory of Performance Institutions* (Chicago og London: Cambridge University Press, 2020).

62 Erik Steinskog, *Afrofuturism and Black Sound Studies: Culture, Technology, and Things to Come* (Cham: Palgrave Macmillan, 2018); Henrik Marstal, *Larmen på Strøget: 1960'ernes danske folk-scene* (Aarhus: Aarhus Universitetsforlag, 2023); Holt, *Everyone*; Mads Krogh, *Musical Genre: Assemblage, Abstraction and Digital Terms* (New York og London: Bloomsbury, 2025); Nicolai J. Graakjær, *Analyzing Music in Advertising: Television Commercials and Consumer Choice* (New York: Routledge, 2015); Mads Walther-Hansen, *Making Sense of Recordings: How Cognitive Processing of Recorded Sound Works* (Oxford and New York: Oxford University Press, 2020).

- Mads Walther-Hansen, *The Perception of Sounds in Phonographic Space* (KU, Musikvidenskabeligt Institut: Upubl. ph.d.-afhandling, 2012)
- Mathias Korsgaard, *Music Video Today: Audiovisual Remediation in Post-Millennial Music Video* (AU, Afdeling for Medievidenskab: Upubl. ph.d.-afhandling, 2013)
- Rasmus Rosenørn, *Swing, unge og pop* (AU, Afdeling for Historie: Upubl. ph.d.-afhandling, 2013)
- Ole Ivard Høyer, *Living a Jazz Life: Constructions of Identity and Genre in Face-to-Face Interviews with Danish Jazz Musicians of the 1950s* (Aalborg Universitet, Musikvidenskab: Upubl. ph.d.-afhandling, 2013)
- Zlatko Jovanovic, "All Yugoslavia is Dancing Rock and Roll": *Yugoslavness and the Sense of Community in the 1980s Yu-Rock* (København Universitet, Afdeling for Historie: Upubl. ph.d.-afhandling, 2014)
- Andreas R. Otte, *Popular Music from Greenland: Globalization, Nationalism and Performance of Place* (KU, Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier: Upubl. ph.d.-afhandling, 2014)
- Rasmus Rex Pedersen, *Ad Hoc Entrepreneurs: Middle-Layer Musicians and the Contemporary Media Landscape* (Roskilde Universitet, Institut for Kommunikation, Virksomhed og Informationsteknologi: Upubl. ph.d.-afhandling, 2015)
- Kristine Ringsager, *Rap, rettigheder, respekt: En musikalsk antropologi om medborgerskab, kosmopolitisme og brune rappere i Danmark* (KU, Afdeling for Musikvidenskab: upubl. ph.d.-afhandling, 2015)
- Johannes Frandsen Skjelbo, *Musik blandt unge med muslimsk baggrund* (KU, Afdeling for Musikvidenskab: Upubl. ph.d.-afhandling, 2015)
- Jens Skou Olsen, *At spille på øret: Erfarelse og auralitet i jazzperformance* (Roskilde Universitetscenter, Institut for Kommunikation, Virksomhed og Informationsteknologier: Upubl. ph.d.-afhandling, 2016)
- Jesper Steen Andersen, *How to Think Music with Data: Translating from Audio Content Analysis to Music Analysis* (KU, Det Informationsvidenskabelige Akademi: Upubl. ph.d.-afhandling, 2017)
- Katrine Wallevik, *Flow or stop? Culture Matters in P3's Music Radio Production* (KU, Afdeling for Musikvidenskab: Upubl. ph.d.-afhandling, 2019)
- Troels Gregersen Østergaard, *Popular Music Journalism in the Digital Age. A Cross-National Content Analysis of Popular Music Journalism in Danish and German News Media* (AU, Danmarks Medie- og Journalisthøjskole: Upubl. ph.d.-afhandling, 2021)
- Anders Reuter, *Pop Processing: The Digitalization of Musical Time and Space* (København Universitet, Afdeling for Musikvidenskab: Upubl. ph.d.-afhandling, 2021)
- Anders Aktor Liljedahl, *On Black Poetics and the Renunciation of Categorical Distinction in Multimodal Music Video Analysis* (KU, Afdeling for Musikvidenskab: Upubl. ph.d.-afhandling, 2022)

Figur 2. Ph.d.-afhandlinger om populærmusik 2012-22. Af de i alt 15 afhandlinger er kun 13% skrevet af kvinder, 11 af dem er på engelsk og syv af dem er forsvaret på et musikvidenskabeligt institut. Korsgaards afhandling er siden udkommet som bog.

Bertel Nygaard (AU) om den danske Elvis Presley-reception og Rasmus Rosenørn, der er museumsinspektør på Ragnarock, om den danske Beatles-reception.⁶³ Fra kulturhistorisk og antropologisk hold har Dale Carter, Derek Pardue og Andreas Steen (alle udlændinge ansat på AU) udgivet monografier om henholdsvis Beach Boys, rap fra Cap Verde og kinesisk jazz, rock og pop.⁶⁴ Musikantropologen Tore Lind (KU) har bidraget med en række artikler om heavy metal, og kulturhistorikeren Detlef Siegfried (KU) har udgivet en længere række artikler om popmusik i tysk kultur. Blandt andre temaer i tiden er Eurovision Song Contest (men ikke det danske melodigrandprix) og fællessang, som både musikforskere og historikere har budt ind på i en længere række artikler. Også problematikker i den frembrusende, digitale musikkultur har stor opmærksomhed fra en række forskere, dog uden at digitalt baserede metoder rigtig har vundet indpas. Elise Ligaard, der er kandidat fra København, publicerede sit sammen med journalisten Nynne Hein Møller omarbejdede speciale om fankultur, *Generation Spice Girls*.⁶⁵

Ved fastansættelser inden for området har institutterne skærpet den internationale profil. I de seneste 10 år er flere engelsksprogede og en enkelt tysksproget forsker blevet ansat ved de musikvidenskabelige uddannelser, men med profiler, der ikke er entydigt populærmusikalske. Mark Grimshaw-Aagaard blev ansat på AAU i 2012 med et fokus på lyddesign og musik i computerspil (ludomusikologi) samt på sound studies generelt. Tyske Holger Schulze blev ansat på KU i 2014 som sound studies-forsker med en vinkel på populærmusik og -kultur. Musikantropologen Klisala Harrison blev ansat på AU i 2021, bl.a. med en interesse for udsattes musik og for Nordkalottens populærmusik, og Jessica Holmes blev ansat på KU samme år og forsker bl.a. i populærmusikkens repræsentationer i et handicap- og kønsperspektiv. Desuden blev Kristine Ringsager, der bl.a. arbejder med lokal hiphop i et musikantropologisk perspektiv, ansat på KU i 2021. Det samme blev Mikkel Vad, der var kandidat fra København, men skrev sin ph.d.-afhandling i USA, i 2023.⁶⁶ Det gælder for dem alle, at de undersøger omgang med populærmusik på den ene eller anden måde, men gør det inden for teoretiske forståelsesrammer, som går på tværs af fag.

Generelt var 2010'erne en væksttid for den danske populærmusikforskning, både med hensyn til antal fastsatte, antal forskningsprojekter og antal publikationer. Jeg vil mene,

63 Bertel Nygaard, *Elvis i Danmark: 65 års populærkultur* (København: Gad, 2020); Rasmus Rosenørn, *Beatlemania* (Aarhus: Aarhus Universitetsforlag, 2018).

64 Dale Carter, *Reading Smile: History, Myth and American Identity in Brian Wilson and Van Dyke Parks' Long-Lost Album* (Abingdon: Routledge, 2021); Derek Pardue, *Cape Verde, Let's Go: Creole Rappers and Citizenship in Portugal* (Champaign, IL: University of Illinois Press, 2015); Andreas Steen, *Der Lange Marsch des Rock 'n' Roll: Pop- und Rockmusik in der Volksrepublik China* (Münster: LIT Verlag, 1996).

65 Elise Ligaard og Nynne Hein Møller, *Generation Spice Girls* (København: Gyldendal, 2021).

66 Mikkel Vad, *April in Paris, Autumn in New York: European Jazz in the US, 1940s-1970s* (University of Minnesota, College of Liberal Arts: Upubl. ph.d.-afhandling, 2022).

at der også var tale om en 'kvalitativ vækst'. Afhandlinger og forskningsartikler viste et stadig bedre håndværk med hensyn til teoretisk forankring og bearbejdning af empiriske materialer. Måske fordi institutionaliseringen i 2010'erne var blevet relativt stabil med hensyn til forskningspraksisser, internationale netværk og vejlederforhold.

At vide om populærmusik

I det foregående er en række institutionsdannende forhold ridset op ved hjælp af personer, aktiviteter og publikationer i bogform (se fig. 3). Disse nogle gange tilfældige og nogle gange nødvendige "blandinger af arrangementer og mekanismer", som Cetina talte om, er så at sige grundlaget for hvordan vi ved, hvad vi ved, i den skildrede videnskultur. I det følgende drejer det sig så om den viden, som kulturen har trukket på og selv har udviklet gennem årene, dvs. hvad det vil sige at vide om populærmusik i en videnskabelig sammenhæng.

Kritisk bevidstgørelse (1970'erne og 1980'erne)

Som nævnt var politiseringen af universiteterne omkring 1970 en del af baggrunden for etableringen af en populærmusikforskning, og forskellige former for marxisme kom til at danne grundlag for mere specifikke former for vidensproduktion i de enkelte fag. Det gjaldt også musikvidenskab. Etableringen af en ideologisk kritisk musikvidenskab på et marxistisk, teoretisk grundlag med musiksociologien som forståelsesmæssig ramme for relationerne mellem musik og samfund blev en ny måde at vide om musik på, og den havde til hensigt at skabe en kritisk bevidsthed om tingenes tilstand.⁶⁷ Ud over Marx selv kom to ret forskellige, marxistiske teoretikere til at levere hovedinspirationen for formuleringen af en materialistisk musiksociologi: Frankfurterskolens Theodor Adorno, hvis musiksociologi og massekulturkritik blev vigtig, og den strukturalistiske Louis Althusseres ideologi- og magtanalyse. De faglige udfordringer bestod dels i en sociologisering af musikhistoriedisciplinen, dels i at udvikle 'rytmisk musik' som et undervisningsområde, dels i generelle undersøgelser af forbindelserne mellem musik og samfund. Den viden, der blev produceret, var både en kritik af musikindustrien og de genrer, som syntes mest kommercielle (specielt Dansktoppen), af den etablerede musikvidenskab, af Danmarks Radio og af det kapitalistiske samfund som sådan. Til gengæld skulle den ny viden bibringe den politiske (populær)musik en kritisk og historisk baseret legitimitet. Meget af dette fremgår af *Rapport om popmusik i Danmark* (Popgruppen 1975), hvor blotlæggelsen af produktions- og distributionsforhold var central. Rapporten blev tilsyneladende en stor succes, da den kom i fire oplag, og flere senere forfattere gengiver dele af den eller forholder sig kritisk til den.⁶⁸

67 Jespersen (red.), *Man skal høre meget*, 72-73.

68 Anna-Lise Malmros, *Musik: En introduktionsbog* (København: Hans Reitzel, 1977), 14-17; Drud Nielsen, *Hverdagsmusikkens sociologi*, 63-75.

De unges (beat)musik står ikke i centrum i Publimus-forlagets 1970'erudgivelser. Den egnede sig ikke lige så godt til kritik som dansktopgenren, der er det væsentligste eksempel i både aarhusianske Kirsten de Cros Dich og Anne Ejsings udgivne speciale, i Popgruppens rapport og i den københavnske musiksociolog Finn Gravesens antologi *Musik og Samfund*.⁶⁹ For dem var Dansktoppen, der var et af Danmarks Radios mest populære programmer, fordummende, fordi den gennem de sentimentale og banale sange samt værtens small talk gav lytterne en falsk tilfredshed med deres livsomstændigheder. Kritikken lå entydigt i forlængelse af 1960'ernes polemikker mod poppen og fik i den grad udskammet dens publikum, men for de unge forfattere var det vigtigt at etablere en sådan viden på et videnskabeligt grundlag frem for på de kulturradikales æstetiske. Bortset fra *Dunhammer og Segl* fra 1977 udkom der først efter 1980 specialeafhandlinger med fokus på beatkulturen og musikken.⁷⁰ De bidrog alle til en argumentation, der reproducerede det traditionelle skel mellem fin- og massekultur, som beatmusikere, kritikere og fans kendte så godt, fordi de kæmpede for at legitimere beaten i forhold til den finkulturelle, klassiske musik. De havde overtaget skellet for at kunne højne den 'seriøse' beatmusik i forhold til den 'kommercielle' popmusik, der jo så blev en ny lavkultur i forhold til beaten. Det blev en viden, der ville afsløre, hvordan dele af befolkningen lå under for ideologisk blændværk, og ville identificere en egentlig progressiv musik (venstrefløjens musiktradition og dele af beatmusikken). Bøgerne blev således ideologiproducerende på samme måde som den musikvidenskabelige tradition, de vendte sig imod, men med et andet repertoire og et andet politisk mål. At vide om populærmusik skete på den måde stadig i et kulturelt hierarkis tjeneste.

Det er markant, at de nævnte bøger helt overvejende refererer til tyske forsknings-traditioner og næsten ikke til engelske. Det var ligeledes (vest)tyisk ungdomsforskning, der inspirerede en musikforskning, som spurgte til, hvordan man kunne undervise i populærmusik. Dieter Baackes *Beat – die sprachlose Opposition* fra 1968 fik en afgørende betydning på længere sigt, og 15 år senere var det Ziehe og Stubenrauchs *Ny ungdom og usædvanlige læreprocesser*, som introducerede en psykoanalytisk inspireret ungdomsforskning.⁷¹ De pegede mod nye måder at forstå interaktionen mellem ungdom og beatmusik på og hjalp dermed med til at flytte fokus fra beaten som undersøgelsesobjekter i sig selv hen mod forholdet mellem faktiske, unge lyttere og musik.

69 Popgruppen, *Rapport om popmusik*; Dich og Ejsing, *Musikken i samfundet*; og Gravesen, *Musik og samfund*.

70 Jensen et al., *Dunhammer og segl*; Piil, *Beat på dansk*; Langagergaard og Dich, *Reggae på Jamaica*; Lyng, *Rytmsk musik i Grønland*. Der var også et bidrag fra Nordisk på Odense Universitet: Johs. Nørregaard Frandsen, Jørgen Hoyer og Lars Winberg, *Ungdomskulturelle medie- og perceptionsformer – analyseret i forhold til udvalgte, danske rockgruppers produktioner i 1970'erne* (Odense: Nordisk Institut, Odense Universitet, 1981).

71 Dieter Baacke, *Beat – die sprachlose Opposition* (München: Juventa, 1968); Thomas Ziehe og Herbert Stubenrauch, *Ny ungdom og usædvanlige læreprocesser* (København: Politisk Revys forlag, 1983).

Med til det marxistiske perspektiv hørte, at forskningsresultaterne skulle bruges – man producerede viden for nogen. Disse nogen blev gymnasiet, som var et godt sted at bevidstgøre ungdommen gennem at lære dem om den musikkultur, de var en del af. Stort set alle de nævnte bøger var tænkt som undervisningsmateriale og dermed som et bidrag til at løse musikfagets krise, men egentligt musikpædagogiske forskningsindsatser var der ikke mange af. Peder Kaj Pedersens bog om 1930'ernes musikpædagogiske debat var en undtagelse, mens uddannelsesforsker Karen Borgnakke og gymnasie Musiklærer Søren Schmidts antologi *Pop og idoldyrkelse. Krise i musikfaget: En debatbog* for alvor satte både musikpædagogiske problemer og løsningsforslag på dagsordenen (igen med Dansktoppen som et centralt eksempel), specielt i folkeskole- og gymnasiekredse. Den fakkelt blev bragt videre ind i 1980'erne og kulminerede med Jespersen og andres store gymnasieundersøgelse.⁷²

Musikanalysen blev også problematiseret, men forblev et problem.⁷³ Et første skridt var udviklingen af disciplinen auditiv analyse, der kunne omfatte transkribering, udarbejdelse af lyttepartiturer eller formulering af umiddelbare lytteoplevelser. Det gjorde fonogrammer til legitime analyseobjekter, men det hørte blev stadig registreret i den traditionelle musiklæres forestillingsverden.⁷⁴ At det var den 'klassiske' måde at vide på, blev erkendt som problem i samtiden,⁷⁵ men kun Hanne Tofte Jespersen opstillede mere gennemreflekterede alternativer.⁷⁶ Selv med den store interesse for sammenhængen mellem musik og samfund kunne man ikke komme længere end til at betragte det musikalske materiale og det sociale som to separate strukturer, der kun kunne forbindes ved at påpege strukturelle ligheder mellem de to (et grelt eksempel er den tilsyneladende lighed i de hierarkiske strukturer i det kapitalistiske samfund og det dur/mol-tonale system).

Opsamlende kan man sige, at 1970'ernes og 1980'ernes gryende populærmusikforskning udviklede sig i opposition til den traditionelle musikvidenskab og med støtte fra to eksisterende fagområder, musiksociologien og musikpædagogikken (og indirekte sociologien og pædagogikken). Samtidig udviklede den sig inden for et marxistisk, fagkritisk paradigme, hvis mål var en kritisk bevidstgørelse og efterhånden også en frisættelse af specielt gymnasieelever og andre unge, men også en omkalfatring af musikvidenskabens som sådan. Populærmusikken, hvad enten det var under navnet Dansktop eller 'rytmisk

72 Pedersen, *Træk af den musikpædagogiske debat*; Karen Borgnakke og Søren Schmidt, *Pop og idoldyrkelse. Krise i musikfaget: en debatbog* (København: Unge Pædagoger, 1976); Jespersen (red.), *Man skal høre meget*.

73 Charlotte Rørdam Larsen, 'Forskning i populærmusikalske genrer', i Finn Egeland Hansen (red.), *Dansk musikforskning frem mod år 2000: Rapport fra seminar den 11. maj 1994* (København: Statens humanistiske forskningsråd, 1996), 25-35.

74 Fx Jens Brincker, *Musiklære og musikalsk analyse*, bind 1-5 (København: Engstrøm og Sødring, 1974).

75 Jens Brincker, 'Den musikpædagogiske udfordring', i *Festskrift Gunnar Heerup* (København: Edition Egtved, 1973), 27-36.

76 Hanne Tofte Jespersen, 'Oplevelse og analyse: En historie om et umage par i 70'ernes og 80'ernes musikfag', *Musik & forskning*, 13 (1987-88), 71-98.

musik, tjente primært som eksempler eller redskaber i denne oplysningsproces. Det betød, at en række centrale problemer i undersøgelsen af populærmusik ikke for alvor blev taget op, herunder det musikalske materiales status som objekt/værk og bundetheden til fonogrammet snarere end nodeudgivelsen. At vide om musik blev i høj grad et spørgsmål om tage kritisk stilling – og oftest i forbindelse med de ideologisk forblændede. Det medførte, at bestemte aspekter af musikkens kontekst fik en højere status end hidtil og blev undersøgt ganske grundigt. Modstillingen mellem tekst og kontekst forblev dog lige så absolut som tidligere, og det musikanalytiske arbejde blev ikke udviklet.

Legitimitet (1990'erne og 2000'erne)

Som nævnt introducerede Björnberg med *Analyse af populærmusik: Teorier og metoder* for alvor den anglo-amerikanske populærmusikforskning i Danmark. Det betød, at termer som 'rytmisk musik' og rockmusik efterhånden blev erstattet af populærmusik som den overordnede betegnelse for området. Den tætte forbindelse til en tysk musiksociologi blev mindre, mens en bredere og mindre dogmatisk – men stadig marxistisk funderet – kulturstudietradition rykkede i centrum. Den lå til dels i forlængelse af Raymond Williams og Birminghamskolens arbejder, men trak efterhånden også kraftigt på danske og engelske læsninger af franske litterater, filosoffer og sociologer og skabte en tradition for musikkulturstudier, der var teoretisk og metodisk bevidst og eksperimenterende. Ud over Björnberg blev den tradition formidlet til de danske musikvidenskabelige kredse af den engelske populærmusikforsker Richard Middleton i den dagsordenssættende *Studying Popular Music* og i antologien *On Record: Rock, Pop and the Written Word*, der med sine mange forskelligartede bidrag gjorde det klart, hvor mangesidig videnskulturen var blevet.⁷⁷ *On Record* var bl.a. redigeret af sociologen Simon Frith, der også med egne monografier tidligt blev en stor inspirationskilde.⁷⁸ Endelig skal nævnes Iain Chambers, der med Walter Benjamin som udgangspunkt i *Urban Rhythms* formulerede en fremstilling af rockens historie.⁷⁹

Blandt de mest afgørende forandringer i måden at vide om musik på var bevægelsen væk fra et fokus på den traditionelle musikvidenskabs 'værk' eller 'musikken i sig selv' hen mod en mere åben situation, hvor 'værket' stadig kunne være en del af undersøgelsen, men hvor andre problemstillinger stod i centrum. Det kunne være spørgsmål om mediering og medialitet (lydstudier, computer, tv, video), om betydningsproduktion

77 Richard Middleton, *Studying Popular Music* (Milton Keynes og Philadelphia: Open University Press, 1990). Simon Frith og Andrew Goodwin (red.), *On Record: Rock, Pop and the Written Word* (London: Routledge, 1990).

78 Simon Frith, *Sound Effects: Youth, Leisure and the Politics of Rock 'n' Roll* (London: Constable, 1983); Simon Frith, *Performing Rites: On the Value of Popular Music* (Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1996). En tidligere udgave af *Sound Effects*, kaldet *The Sociology of Rock* (London: Constable, 1978), blev endda oversat af Anna-Lise Malmros under titlen *Rocksociologi* (København: Notabene, 1980).

79 Iain Chambers, *Urban Rhythms. Pop Music and Popular Culture* (London: McMillan, 1985).

(forhold mellem sprog og musikalsk lyd), om musikalske fællesskaber (institutioner, musiklivets ofte hierarkiske organisering, smagsfællesskaber) eller om lytterens/brugers oplevelser (receptionsstudier, identitetsarbejde). Samtidig prøvede man at komme videre fra specielt 1970'ernes afhængighed af traditionel analyse for i stedet at udvikle en mere kontekstorienteret tilgang, og andre fagområder end sociologien blev relevante for forståelsen af populærmusik, fx dele af medieforskningen, kulturforskningen og væsentligst musikanthropologien. Det sidste var selvfølgelig en veletableret fagtradition, men her blev det antropologiske perspektiv med ikke mindst feltarbejdet i centrum anvendt 'hjemme': på en musik forbundet med storbyernes massekultur. Den kritiske forståelse var stadig relevant, men ikke længere i snæver marxistisk forstand. I stedet trådte en bredere magtkritik, der også tog spørgsmål om globalisering og postkolonialisme op. Det var på mange måder den samme bevægelse fra en strukturel og semi-deterministisk mod en poststrukturel og konstruktivistisk betragtningsmåde, fra et lokalt mod et globalt perspektiv og fra sociologi mod kulturteori (eller 'theory' som det hed), som store dele af humaniora i øvrigt også foretog.

Inden for sådanne forståelsesrammer beskæftigede forskerne sig med forskellige musikkulturer nogenlunde ligeligt fordelt mellem danske og anglo-amerikanske, hvis de da ikke var afrikanske. Forskellige afarter af pop, hiphop, jazz og rock fyldte meget mere end i forrige periode, men også anden mainstreammusik, fx film-, tv- og reklamemusik optog sindene. Samtidig arbejdede flere for en slags rehabilitering af det i 1970'erne voldsomt udskældte slagerrepertoire.⁸⁰ Også det musikhistoriske med fokus på danske forhold kom til at fylde en del, som det fremgår af *Rock i Danmark*, hvor de fleste artikler har hovedvægten på forandringerne fra ca. 1965 til 1975.⁸¹ Også de mere eller mindre tilknyttede ph.d.-projekter havde en markant historisk profil.⁸² Denne historiske interesse er dog ikke resulteret i et samlet værk om dansk rocks, pops eller populærmusiks historie som en sammenhængende tradition, da der næppe er nogen aktive danske populærmusikforskere, der finder denne form for syntetiserende historiebevidsthed og de tilhørende kanoniseringsgreb relevante. I stedet er trådt en interesse for enkelte genrens, steders eller ligefrem albums eller enkelte sanges historie.

Den tætte forbindelse, der var blevet oparbejdet mellem gymnasium og universitet, blev løsere. Forskningen i populærmusik legitimerede sig mindre ud fra dens relevans for gymnasiet og mere som materialer for universitetsstuderende og som indspil i et internationalt forskningsfællesskab. Det var specielt i disse to årtier, at populærmusikforskningen blev forstået som en *populærmusikforskning*. Det skete, idet de involverede

80 Lars Ole Bonde, 'Himlen er en valseblå mark. Et møde med Jodle-Birge', *Modspil*, 41 (1988), 24-29; Alf Björnberg og Ola Stockfelt, 'Kristen Klatvask fra Vejle: Danish pub music, mythscapes and "local camp"', *Popular Music*, 15/2 (1996), 131-147; Smith-Sivertsen, *Kylling og soft ice*, 2007.

81 Michelsen et al. (red.), *Rock i Danmark*.

82 Marstal, *Sange fra glemmebogen*; Krogh, *Fair nok*; Smith-Sivertsen, *Kylling og softice*; Lindelof, *Rockens rulletekster*.

forskere opfattede sig (og af mange blev set) som i opposition til en traditionel musikvidenskab og til kunstmusiktraditionen som sådan. I det hele taget var 1990'ernes tekster ofte baseret på en sådan dikotomisk tænkning, fx pop versus rock, høj versus lav eller hvid versus sort, men det tog af i løbet 2000'erne. I arbejdet på at legitimere videnskulturen (samt populærmusikkens mangeartede lyttere) blev der knyttet tætte forbindelser til anglo-amerikansk forskning og forskere. Nogle af de involverede definerede sig selv eksplicit som populærmusikforskere, mens andre forstod sig selv som tilhørende flere forskningstraditioner på samme tid, fx antropologer eller medieforskere, der for en tid studerede populærmusik. Hvornår man var 'inde' og hvornår 'ude' betød faktisk mindre – alle var velkomne – og en konsekvens var, at videnskulturens grænser blev stadig mere uklare – og at det ikke blev oplevet som et problem.

Samtiden i centrum (2010'erne og 2020'erne)

I denne tredje bølge kan man stadig finde et politisk engagement som grundlag for at artikulere forskellige former for viden om populærmusik hos flere. Ikke et eksplicit marxistisk, men stadig som kritiker af grundlæggende ulige magtforhold, ofte med en i bred forstand identitetspolitisk dagsorden, hvor marginaliserede gruppers musikpraksisser undersøges. Sådanne undersøgelser bidrager både til en mere nuanceret forståelse af musikpraksisser uden for mainstream og til en formindskelse af marginaliseringen og delvis afmystificering af det andet. Raceaspektet er vigtigt for flere (Ringsager, Steinskog, Skjelboe), ligesom det postkoloniale (Otte) og det kønsbaserede perspektiv (Ringsager, Wallevik, Steinskog) spiller ind. Annemette Kirkegaards censurprojekt (se s. 23) må også forstås i denne sammenhæng. Teoretisk-metodisk hænger det sammen med musikantropologiens stadig mere centrale rolle, men også med den fortsatte inspiration, som poststrukturalistiske kulturstudietraditioner leverer. Der er ganske meget fokus på danske forhold, og genremæssigt er hiphop og dansk populærmusik fra 1960'erne og 1970'erne efterhånden de oftest undersøgte.

En sammenligning af to antologier, der i det mindste i titlerne antyder en vis vilje til sammenfatning og overblik, kan vise en del af forandringerne i det at vide om populærmusik fra 2000'erne til 2010'erne. *Rock i Danmark* var som nævnt i høj grad et historisk projekt med artiklerne i kronologisk orden (stort set). Samtidig var de forskellige genrer inklusive hiphop stadig subsumeret rockbegrebet.⁸³ Blot et par år senere udkom *Populærmusikkultur i Danmark siden 2000*.⁸⁴ Den var redigeret af repræsentanter for en yngre generation af danske populærmusikforskere, og allerede i titlen tager de endeligt afsked med rockbegrebet som samlende begreb for genstandsfeltet samtidig med, at antologien forstår sig selv som samtidsforskning frem for som historisk. Det

83 Michelsen et al. (red.), *Rock i Danmark*. Artiklerne var færdigskrevne 2006-08, men bogen blev af forskellige grunde først udgivet i 2013.

84 Mads Krogh og Henrik Marstal (red.), *Populærmusikkultur i Danmark siden 2000* (Odense: Syddansk Universitetsforlag, 2016).

antropologiske spor løber videre her, ligesom interessen for hiphoppen gør det. Ellers er emnekredsen af en helt anden karakter end i den tidligere antologi og indbefatter institutionsanalyser, musik og mode, queering- og genreteori. Det begrebslige skift og den historiske dimensions ændrede status er markante tegn på et skred i måderne at vide på.

Historisk musikvidenskab er langsomt blevet betegnelsen for den del af musikvidenskaben, der beskæftiger sig med ældre kunstmusik og de kulturer, der er relateret hertil. Og det lader til, at historiske perspektiver for en stor del er reserveret studiet af sådanne musikkulturer, da kun få publikationer med relation til populærmusikforskning har et udpræget historisk eller historiografisk perspektiv. Der findes arbejder, som undersøger forhold i en tættere eller fjernere fortid eller som analyserer forandringer over tid, ligesom de fleste forfattere selvfølgelig er klare over historiske forhold i relation til deres emner. Men samtidsperspektivet er klart dominerende, og da antallet af forskere, der har specialiseret sig i historisk musikvidenskab efterhånden er ret lille, må man sige, at den musikvidenskabelige forskning i bred forstand i Danmark grundlæggende har ændret karakter fra at have en historisk tænkning som sit centrum til at have en socialt orienteret, kritisk tænkning om samtiden som sit grundlag. *Danish Musicology Onlines* temanumre kan eksemplificere dette: musikanalyse og identitetspolitik (2022), fællesskaber (2021), institutioner (2018), ord og musik (2016), lyd- og musikproduktion (2015), musik- og hjerneforskning (2015), musikkensur (2015), musik som praksis (2014) og lyd, medier og stemmer (2012).

Sammenfatning og nutidige problematikker i midten af 2020'erne

Den tidlige institutionalisering i Aarhus med forlag og tidsskrift var ikke direkte møntet på populærmusikforskningen, men integrerede den som en del af et musiksociologisk paradigme. Et næste skridt var bevilling af midler til forskeruddannelse, de deraf følgende afhandlinger og ansættelser i mere eller mindre faste forskerstillinger frem mod slutningen af 1990'erne. I dag beskæftiger forskerne på både AU og AAU sig overvejende med populærmusik,⁸⁵ og på KU er et flertal af de fastansatte forskere overvejende optaget af populærmusikalske emner i bred forstand. Rent numerisk kunne man hævde, at populærmusikforskere er den største gruppe (i modsætning til 'klassisk'), men det er nu om dage sandsynligvis mere hensigtsmæssigt at arbejde med andre opdelinger, der ikke er baseret på en genretaksonomi. Den 'rytmiske musik' er så at sige forsvundet som genstandsfelt og legitimeringsobjekt, omend begrebet stadig benyttes i praktisk musikundervisning. I stedet er musikbrugeres/lytteres omgang med en meget varieret musik i centrum. Undersøgelser af sådanne 'omgange' med musik kan tage udgangspunkt i ideer om musik som socialt middel, musik som identitetsudviklende,

85 Aalborg-instituttet erklærede endda, at 'rytmisk musik' var en af tre specialiseringer (de to andre var musikterapi og musikteknologi); se Finn Egeland Hansen, 'Musikforskningen ved Aalborg Universitet', *Dansk årbog for musikforskning*, 22 (1995), 119-21.

musik som æstetisk oplevelse, musik som perception eller musik som dele af kulturelle assemblager, og blandt kilderne er ofte de folk, der bruger musikken eller deltager i kulturen på anden vis.

Udover ovenstående træk ved populærmusikforskningen holder nogle få institutionelle forhold den danske videnskultur løseligt sammen – først og fremmest forskernes ansættelsesforhold ved en række universiteter med musikuddannelser (København, Aarhus, Aalborg) eller lignende (Performance Design-uddannelsen på RUC) samt på Det Kongelige bibliotek og Rytmask Musikkonservatorium (se fig. 3). Det giver ikke i sig selv et stærkt netværk på tværs af (eller inden for) institutionerne, men sammen med forskningsprojekter bidrager andre netværk, fx censorinstitutionen, til jævnlig kontakt på tværs. Der er ikke en faglig forening for danske populærmusikforskere. De fleste er medlemmer af den nordiske afdeling og dermed af den internationale populærmusikforskerforening (IASPM). Cetina anførte, at “affinitet, nødvendighed og historisk tilfældighed” binder videnskulturen sammen. Jeg vil mene, at ‘det nødvendige’ i denne forbindelse er det krav, der opstod og stadig eksisterer om undervisning i populærmusik på universiteterne og de deraf afledte, fastansatte forskere. Det er en slags uddannelsespolitisk nødvendighed. Til gengæld er det mere tilfældigt, præcis hvad der er blevet forsket i. Det har i høj grad været styret af ph.d.- og postdoc-ansøgere egne projekter og kun i meget ringe grad af en mere overordnet planlægning. Affiniteter er opstået i de kollegiale relationer, hvor projekter m.v. har muliggjort nuancerede udvekslinger mellem kolleger, både inden- og udenlandske.

Flere engelsksprogede forskere konstaterer, at populærmusikstudier stadig betragtes som mindreværdige i forhold til musiketnologi og historisk musikvidenskab.⁸⁶ Det er ikke tilfældet i Danmark og vel ikke i hele Norden, og det har det ikke været længe. Desuden er populærmusikforskningens interdisciplinaritet blevet draget i tvivl i de senere år, bl.a. af de i note 86 nævnte forskere, og nordamerikanske Steve Waksman mener

86 Cloonan, ‘What is Popular Music studies?’; Tagg, ‘Caught on the Back Foot’; Rupert Till, ‘Editorial Introduction: Twenty First Century Popular Music Studies’, *IASPM Journal*, 3/2 (2011), 1-14; Kimberly Kattari, ‘Introduction: Reflections on the Past, Present and Future of Popular Music Scholarship’, *Journal of World Popular Music*, 6/2 (2019), 208-15; Brian F. Wright, Amy Coddington og Andrew Mall, ‘Looking Towards the Future: Popular Music Studies and Music Scholarship’, *Twentieth-Century Music*, 18/1 (2021), 3-11.

Figur 3: På nedenstående side ses en skematisk fremstilling af nogle vigtige elementer i videnskulturen dansk populærmusikforskning. Den inderste cirkel illustrerer de eksternt finansierede forskningsprojekter og -netværks centrale status, og jeg opfatter dem som ‘drivere’ i kulturen. Den ydre cirkel omfatter de forskellige forskningsinstitutioner, der huser fastansatte forskere med mere eller mindre fuldtidsengagement i populærmusikforskningen. Både nuværende og tidligere ansatte er nævnt i den rækkefølge, de er ansat. Uden for cirklerne antydes enkelte centrale relationer til udlandet, som har haft indflydelse på både projekter og institutter, samt de bevillingsgivende myndigheder.

**Udvalgte udenlandske forskere der har
betydet meget for en eller flere danske forskere**

Georgina Born, Steven Feld, Philip Tagg,
Martin Stokes, Susan McClary, Robert Walser,
Philip Auslander, Tia DeNora, Christopher Small,
Johan Fornäs, Alf Björnberg, Ulf Lindberg,
Even Ruud, Odd Are Berkaak

**International Association for the Study of
Popular Music (IASPM) og IASPM Norden**

Nordisk sommeruniversitet

Nordiske Jazzarkiver

Bevillingsgivere

Det Frie Forskningsråd (forskningsnetværk og -projekter)
Nordforsk (Tværnationale ditto)
Universiteterne (frie ph.d.-stipendier)

ligefrem, at langt de fleste populærmusikforskere udøver deres forskning ved traditionelle universitetsinstitutter og at samarbejder på tværs er usædvanlige.⁸⁷ Hvis man siger, at interdisciplinaritet indebærer, at en given forsker trækker på flere forskningstraditioner, så har det været og er et fremtrædende træk ved dansk populærmusikforskning (og den meste kulturforskning i øvrigt). Man kan også med god ret hævde, at de mange forfattersamarbejder blandt forskerne samt de forskellige antologier udgør arbejder på tværs, fordi de sammenstillede forfattere trækker på forskellige videnskulturer. Dette er kernen i argumentet for populærmusikforskningens generelle interdisciplinaritet. Men hvis interdisciplinaritet indebærer, at forskere fra forskellige videnskulturer arbejder tæt sammen (og det er det, Waksman tænker på), fx ved at skrive sammen, så er det kun sket meget få gange, fx i forbindelse med *Rock Criticism From the Beginning*, der med forskere fra fire nordiske lande trækker på sociologi, musiketnologi, litteraturteori og musikhistoriografi i den kollektivt skrevne tekst.⁸⁸ Så hvis man skal følge Waksman, er det interdisciplinære heller ikke fremtrædende i Danmark, selv om der er mange gode ansatser hos eneforfattere og i antologier. Man kunne ønske, at de blev udviklet i de kommende år.

Populærmusikforskningen i Danmark er en videnskultur, der langsomt er vokset frem pga. kravet fra unge på alle trin i uddannelsessystemet om en beskæftigelse med en ikke-kunstmusik og ønskerne i øvrigt om at ændre en traditionel musikvidenskab. Det blev efterhånden til en videnskultur, der i en årrække har defineret sig i opposition til den traditionelle musikvidenskabs måder at vide på. Denne specifikke opposition er i de seneste 10-15 år aftaget, fordi den historiske musikvidenskab via *new musicology* har indoptaget perspektiver fra populærmusikforskningen, og omvendt, fordi populærmusikforskningen institutionelt har fundet sig til rette på uddannelsesstederne, hvor det tidligere så fremherskende kulturelle og økonomiske hierarki i høj grad er blevet udlignet.

Måderne at vide om populærmusik på er ikke særegne for denne videnskultur, men trækker på teoretiske positioner fra en lang række humanistiske og samfundsvidenskabelige traditioner, som så er brugt som forståelsesrammer for og videreudviklet i forbindelse med populærmusikalske musikkulturer. På mange måder er populærmusikforskningen resultatet af inddragelsen af populærmusik i humanistisk og samfundsvidenskabelig forskning, og kombinationen af genstandsfelt (populærmusikalske musikkulturer), institutionelle strukturer (fx forskningsprojekter, forskernes plads i universitetssystemet, internationale netværk) og en række videnskulturer (de mange discipliner, der trækkes på) gør populærmusikforskningen til en til tider unik videnskultur. Til gengæld er det svært at se, hvad det gør den danske forskning unik. Den kan ikke defineres nationalt, men er integreret i en anglo-amerikansk videnskultur, fordi de vidensproducerende mekanismer er blevet ens. Kun det, at populærmusikkulturer i Danmark udgør genstandsfeltet, giver en vis unicitet.

87 Steve Waksman, 'Popular Music Studies and Interdisciplinarity', *Journal of World Popular Music*, 6/2 (2019), 232-36.

88 Lindberg et al., *Rock Criticism from the Beginning*.

Ovenfor er nævnt de temaer, som forskere har beskæftiget sig med. Men det er også interessant at skitsere temaer, som ikke er taget op i det gennemgåede materiale eller i det hele taget.⁸⁹ Først i de seneste år er feministisk teori og empirisk fokus på køn begyndt at fylde lidt, og mere generelt er de tidlige års relationer til en sociologisk baseret ungdomsforskning gledet over i en interesse for bredere identitetsproblematikker. I den sammenhæng skal også nævnes den udpræget skæve kønsbalance i dansk populærmusikforskning. Blandt ph.d.-kandidater fra 1981-2009 (fig. 1) var der 30 % kvinder og blandt kandidaterne fra 2010 til 2022 (fig. 2) blot 13 %. Det bør laves om, og det kan kun ske ved at undervisere og forskere systematisk opfordrer kvinder til at søge ph.d.-stipendier og ved bedømmelser i forbindelse med stipendier og stillinger har problematikken i baghovedet, fordi der ikke er nogen strukturelt givne mekanismer, som kan ændre sådanne skævfordelinger.

Mens lyttere, brugere, forbrugere osv. har været i centrum i de fleste publikationer ud fra en tankegang om, at det er her betydningsproduktionen sker, har musikere, komponister og deres forhold gennem årene været sjældne gæster. Vægten har ligget på det skabte frem for de skabende. Det kan skyldes et ønske om at undgå de betydningsdannelser og værdisætninger som medier og andre institutioner har skabt, fx som en pool af kanoniske musikere og værker. Det kan også skyldes den traditionelle musikvidenskabs fokus på samme. Også dette har ændret sig i de seneste år med fx Høyers, Olsens, Pedersens og Ringsagers afhandlinger, hvor de skabende står mere centralt.

Modsat de diskussioner og publikationer, som tilsammen udgør dansk musikkulturs journalistisk baserede offentlighed, bidrager populærmusikforskningen generelt til at fremvise, at dansk musikkultur er meget forskelligartet eller ligefrem består af mange forskellige kulturer. Det er ikke musikbranchens gamle og nye kanoner, der forskes i. Til gengæld får kulturer og forhold hinsides kanonernes opmærksomhedsmæssige centrum langt den meste opmærksomhed hos forskerne (selvom der er blinde vinkler). Musikkens æstetiske kvaliteter har betydet mindre, mens musikkens mangfoldige funktioner – ikke mindst som identitets- og fællesskabsdannende – i højere grad har været og er i centrum.

Historisk har der været en udvikling fra de tidlige års fokus på gymnasiet som modtager af forskningsresultater til en mere selvberørende produktion henvendt til internationale fagfæller og universitetsstuderende. Det vidner om, at videnskulturen har opnået legitimitet, den kan fungere i sig selv. Den legitimitet, selvberøendehed og plads til refleksion er uomgængelig. Men forskningen har på flere måder lukket sig om sig selv, bortset fra en del myndighedsbetjening og antropologiske arbejder. En del af publikationerne vil kunne læses af almindeligt interesserede læsere, og alle har selvfølgelig

89 Som nævnt har jeg haft fokus på monografier og antologier og kun i sjældne tilfælde nævnt enkeltstående artikler. Populærmusikforskere i Danmark har gennem årene skrevet hundredvis af artikler (efterhånden overvejende på engelsk), så det vil være uoverskueligt at inddrage dem i denne sammenhæng. Dertil kommer, at der på nuværende tidspunkt sandsynligvis er skrevet op mod tusind specialer og mange tusinde opgaver om populærmusik på landets videregående uddannelser.

i ny og næ skrevet en formidrende artikel eller et leksikonopslag, optrådt som musik-anmeldere, holdt foredrag eller optrådt som ekspert i medierne, været på ekskursion med studerende, men bortset fra Henrik Marstal fra Rytmsk Musikkonservatorium har ingen mere omfattende relationer til en bred offentlighed. I de fleste humanistiske fag er spørgsmålet om balance mellem det indadrettede og det udadrettede til stadig debat, men i det mindste med musikforskningen kunne man savne et bredere engagement i tidens debatter og en mere systematisk formidling af den megen forskning, der som vist foregår. De uddannelser, vi nu udbyder, hvor det omverdensrelaterede og musik-antropologiens teoretisk-metodiske greb i høj grad er 'indbygget' i forskellige former for opgaveløsninger, er et forsøg på løse denne problemstilling.

Genremæssigt har den hitlisteorienterede popmusik haft trange kår siden de industri-kritiske arbejder i 1970'erne. En sangerinde som Medina er et ubeskrevet blad, og Nik & Jay står det ikke meget bedre til med. Undergrundsmiljøer, der traditionelt opfattes som progressive, er stort set ikke blevet undersøgt, fx de forskellige former for techno og den nyere EDM (eller ældre diskotekskulturer).⁹⁰ Bortset fra Kirkegaards indsats har verdensmusikken heller ikke fyldt meget, ligesom ikke-unge indvandreres musikkulturer er helt overset.

Jeg spurgte i indledningen, om udviklingen af en populærmusikforskning har betydet noget for den måde, 'vi' 'ved noget' om musik? Hvis 'vi' er musikkulturerne i Danmark, har den hidtidige populærmusikforskning næppe forandret meget, dertil er brede, folkelige traditioner og kommercielle interesser for stærke. Men hvis 'vi' er under-visningssystemet, har den peget på ikke-kanoniske tilgange til musikkulturen hinsides de værdisætninger, der knytter sig til forestillinger 'rytmisk musik', ideer om autenticitet og måske også rock(isme). Den har også bidraget til ideen om beskæftigelsen med musik som noget samtidigt, fx på grund af musiks rolle som en del af et identitetsarbejde, som en del af en sundhedsforskning, hvor fx musiks lindrende karakter er vigtigt, og som en atmosfæreskaber. Endelig har kontekstualiseringspåbuddet fremmet blikket for musik i diverse intermediale relationer, specielt i computerspil, videoer og film, men også i større events som fx festivaler. Denne udvikling sker til dels på bekostning af de historiske dimensioner. Frem for musik som historisk fænomen er der i dag overvejende tale om musik som et kulturelt fænomen.

Denne artikel har ikke handlet om, at populærmusikstudier i Danmark er blevet en stærk og selvstændig videnskultur med egne institutioner og forskningstraditioner. I stedet har den skildret, hvordan en efterhånden lang række genrer og musikkulturer langsomt er blevet accepteret som legitime forskningsområder. Det er sket i forlængelse

⁹⁰ Det skal dog nævnes, at der her i sommeren 2024 pågår tre ph.d.-projekter, der på meget forskellig vis gør noget ved dette. Dels Rosa Stilgren, der på RUC skriver om menneske-maskine-relationer i elektronisk musikproduktion, dels Niclas Nørby Jochumsen Hundahl, der på AU skriver om håbsgestus i nutidig dansk popmusik, dels Anders Bach Pedersen, der på KU skriver om musikgenrer på TikTok og hvordan platformen regulerer kulturel produktion og æstetik i undergrundsmusik.

af en række tendenser inden for humaniora, og lige som andre former for populærkultur nu studeres på lige fod med mere kunstorienterede kulturer, er populærmusikken oftest en integreret del af både forskningen og uddannelsen i musikvidenskab – i det mindste i Norden. Det har manifesteret sig i fastansættelser og forskningsbevillinger og siden i publikationer – oftest inden for etablerede rammer.

Samtidig er det stadig, som demonstreret, svært at definere, både hvad populærmusik og hvad populærmusikforskning er. Det er lettere at bestemme, hvad det ikke er. Allerede i 1994 så Charlotte Rørdam Larsen for sig, at områderne musikvidenskab, populærmusikforskning og musiketnologi ville glide sammen i et.⁹¹ Både definitionsbesværlighederne og den værdimæssige ligestilling på de fleste områder gør, at det er mere hensigtsmæssigt at begynde at tale om et 'music studies', om musikstudier. Det er et begreb, der kan afgrænses på et meget mere generelt niveau end fx populærmusik eller verdensmusik og peger i retning af, at de til tider nødvendige opdelinger af videnskulturen sker ud fra måden, man arbejder med musik på, og ikke hvilken musik man arbejder med. Det sker også ud fra den overvejelse, at den konkrete distribution af magt, som lå i forlængelse af det genremæssige hierarki, der tidligere har bestemt musikvidenskabens struktur, ikke længere er relevant. Endelig kan 'musikstudier' bedre rumme den dobbelthed af enkelt- og interdisciplinaritet, som er karakteristisk for langt de fleste videnskabelige arbejder med musik. Det sidste kan man fx se i *Danish Musicology Online* (2010-22), der for en tid fungerede som hjemsted for alskens musikstudier.

91 Rørdam Larsen, 'Forskning i populærmusikalske genrer', 34-35.

Abstract

In this article I document and analyse the field of popular music research in Denmark as an epistemic culture (Knorr Cetina) from its early stages in the 1970s to the present day. I begin with a discussion of how 1960s' Danish intellectual culture in some ways paved the way for an academic interest in popular music and point towards the first international research initiatives. Then, I analyse the gradual institutionalisation of the field by focussing on publications, hirings, grants, and local and international relations. Finally, I look at changes in what it meant to know about popular music based on Marxist and, later, semiotic and poststructuralist paradigms that popular music research has drawn upon in its efforts to understand still more complex musical cultures. The narrative is structured in three periods: the 1970s and 1980s, the 1990s and 2000s, and the 2010s to 2024. They correspond roughly to the three paradigms mentioned.

Basically, the Danish developments have been and are part of an international popular music research field dominated by the UK and the US. Locally employed researchers have contributed to international debates, but dealing with music cultures and practices in local and national contexts is mainly what makes Danish research exceptional. Especially since the mid-1990s the Danish field has prospered by receiving grants for networks and research projects, by filling tenured positions, by developing formal and informal, national and international networks, and by promoting PhD students. At the same time, popular music research has become a fully legitimate object of study – to the extent that a majority of musicologists in Denmark work mainly with popular music. Thus, the field has been a success both qualitatively and quantitatively. At the end, I argue that the distinction between musicology and popular music studies no longer seems relevant, and I recommend that we in the future practice music studies.

The author:

Morten Michelsen, Professor of Musicology, School of Communication and Culture, Aarhus University, Langelandsgade 139, DK-8000 Aarhus C, Denmark · mm@cc.au.dk